

Насоки на ОИСР за мултинационални предприятия

2011 EDITION

ОИСР

**Насоки на ОИСР
за
мултинационални
предприятия**

Настоящото издание е публикувано на отговорност на Генералния секретар на ОИСР. Изложените становища и аргументи не отразяват непременно официалните възгледи на Организацията или на правителствата на нейните държави-членки.

Моля, цитирайте настоящата публикация като:
ОИСР (2011), *Насоки на ОИСР за мултинационални предприятия*, Издание на ОИСР. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en>

ISBN 978-92-64-11528-6 (печатно издание)

ISBN 978-92-64-11541-5 (PDF)

Изменения и допълнения към публикациите на ОИСР могат да бъдат намерени

онлайн на адрес: www.oecd.org/publishing/corrigenda.

© OECD 2011 г.

Можете да копирате, изтеглите или разпечатате материали на ОИСР за Ваше лично ползване, както и да включвате откъси от публикации, бази данни и мултимедийни продукти на ОИСР във Вашите собствени документи, презентации, блогове, уеб сайтове и учебни материали, при условие че ОИСР е посочена като източник и собственик на авторските права по подходящ начин. Всички заявки за публично или търговско използване и авторски права за превод следва да бъдат изпратени на електронен адрес rights@oecd.org. Заявките за разрешение да се копират части от настоящия материал за публични или търговски цели трябва да бъдат адресирани директно до Центъра за уреждане на авторски права (ССС) на електронен адрес info@copyright.com или до Centre français d'exploitation du droit de copie (CFC) на електронен адрес contact@cfcopies.com.

Въведение

Насоките на ОИСР за мултинационални предприятия са препоръки от правителствата към мултинационални предприятия, развиващи стопанска дейност в или от съблюдаващите договореностите държави. Те предоставят необвързващи принципи и стандарти за отговорно бизнес поведение в глобален контекст, съобразен с приложимото законодателство и международно признатите стандарти. *Насоките* са единственият многостранно договорен и изчерпателен кодекс за отговорно бизнес поведение, който правителствата са поели ангажимент да насърчават.

Препоръките в *Насоките* са израз на споделените ценности на правителствата на държавите, от които произлиза голям дял от преките международни инвестиции, и които са седалище на много от най-големите мултинационални предприятия. *Насоките* имат за цел да насърчават положителния принос на предприятията за икономическия, екологичния и социалния напредък в световен мащаб.

Насоките са подкрепени от уникален механизъм за прилагането им чрез Национални контактни точки (НКТ) - агенции, създадени от съблюдаващите Декларацията правителства с цел насърчаване и прилагане на насоките. НКТ подпомагат предприятията и свързаните с тях правни субекти да предприемат подходящи мерки за по-нататъшно прилагане на *Насоките*. Те също така предоставят платформа за медиация и помирителни методи при решаване на практически проблеми, които биха могли да възникнат.

На 4 май 2010 г. правителствата на 42-те държави от ОИСР и извън ОИСР, съблюдаващи Декларацията на ОИСР за международните инвестиции и мултинационалните предприятия и свързаното с нея Решение, започнаха работа по актуализиране на *Насоките* за отразяване на промените в картината на международните инвестиции и мултинационалните предприятия след последния преглед през 2000 г. Договорените промени имат за цел да гарантират продължаващата роля на *Насоките* като водещ международен инструмент за насърчаване на отговорно бизнесповедение.

Актуализираните *Насоки* и свързаното с тях Решение бяха приети от 42 спазващи декларацията правителства на 25 май 2011 г. на 50-та юбилейна министерска среща на ОИСР.

Промените в *Насоките* включват:

- Нов раздел относно правата на човека, който е в съзвучие с Ръководните принципи за бизнеса и правата на човека: Прилагане на Рамката на ООН „Утвърждаване, спазване, средства за правна защита“
- Нов и всеобхватен подход за надлежна проверка и отговорно управление на веригата за доставки, представляващ значителен напредък спрямо предишните подходи.
- Важни изменения в много специализирани глави, като например Заетост и индустриални отношения; Борба с подкупите, искането на подкупи и изнудването, Околна среда, Интереси на потребителите, Оповестяване и Данъчно облагане.
- По-ясни и доразвити процедурни насоки за засилване на ролята на Националните контактни точки (НКТ), подобряване на тяхната ефективност и насърчаване на функционалната им еквивалентност.
- Про-активна програма за прилагане за подпомагане на предприятията при изпълнение на техните отговорности при възникване на нови предизвикателства.

Актуализацията на насоките бе извършена от съблюдаващите Декларацията правителства и включваше интензивни консултации с широк кръг имащи отношение страни и партньори. Всички неприсъединили се към Декларацията държави от Г-20 бяха поканени да участват при равни условия: те дадоха своя важен принос, както и участниците в регионалните консултации в Азия, Африка, Латинска Америка и Близкия изток, и Северна Африка. Консултативният комитет по проблемите на бизнеса и индустрията при ОИСР, Синдикалният консултативен комитет към ОИСР и OECD Watch представиха гледните точки на бизнеса, работническите организации и неправителствените организации (НПО) на редовни консултативни срещи и с активно участие в Консултативната група към Председателя на Работната група, отговорна за актуализацията на *Насоките*. Специалният представител на Генералния секретар на ООН по проблемите на бизнеса и правата на човека, проф. Джон Руги, Международната организация на труда, заедно с други международни организации, също дадоха своя значителен принос за актуализацията.

Комитетите на ОИСР по: Конкуренция; Политика за защита на потребителите; Корпоративно управление; Заетост, труд и социални проблеми; Политика по околна среда; Фискални въпроси; и Работната група на ОИСР по проблемите на подкупите в международните търговски сделки допринесоха за преработването на съответните специализирани глави от *Насоките*.

Съдействие по актуализацията бе оказано от: Отдела за инвестиции в качеството му на секретариат на Инвестиционния комитет на ОИСР в тясно сътрудничество с Правната дирекция; Центъра за данъчна политика и администрация; Отдела за борба с корупцията; Отдела по конкуренция; Отдела по корпоративни въпроси; Отдела по анализ и политика на заетостта; Отдела по интеграция на околната среда и икономиката; и Отдела по информация, комуникации и потребителска политика.

Съдържание

Декларацията на ОИСР за международните инвестиции и мултинационалните предприятия	7
---	---

Част I

Насоки на ОИСР за мултинационални предприятия

Препоръки за отговорно бизнес поведение в глобален контекст

Увод	13
I. Понятия и принципи.....	17
II. Общи политики.....	19
III. Оповестяване.....	27
IV. Права на човека.....	31
V. Заетост и индустриални отношения.....	35
VI. Околна среда	42
VII. Борба с подкупите, искането на подкупи и изнудването	47
VIII. Интереси на потребителите	51
IX. Наука и Технологии	55
X. Конкуренция	57
XI. Данъчно облагане	60

Част II

Процедурни насоки на ОИСР за мултинационални предприятия

Изменение на решението на Съвета относно насоките на ОИСР за мултинационални предприятия.....	67
I. Национални контактни точки (НКТ).....	68
II. Инвестиционен комитет	68
III. Преглед на Решението	69
Процедурни насоки	71
I. Национални контактни точки	71
II. Инвестиционен комитет	74
Коментар относно процедурите за изпълнение	77
I. Коментар относно процедурните насоки за НКТ (НКТ)	78
II. Коментар относно процедурните насоки за Инвестиционния комитет	88

ДЕКЛАРАЦИЯ НА ОИСР ЗА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИНВЕСТИЦИИ И МУЛТИНАЦИОНАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

25 май 2011 г.

СЪБЛЮДАВАЩИТЕ ПРАВИТЕЛСТВА¹

ВЗЕМАЙКИ ПРЕДВИД, ЧЕ:

- Международните инвестиции са от съществено значение за световната икономика и имат значителен принос за развитието на техните страни;
- Мултинационалните предприятия играят важна роля в този инвестиционен процес;
- Международното сътрудничество може да подобри климата за чуждестранни инвестиции, да насърчи положителния принос на мултинационалните предприятия за икономическия, социалния и екологичния прогрес, както и да сведе до минимум и разреши затрудненията, които биха могли да възникнат за стопанската им дейност;
- Ползата от международното сътрудничество става по-голяма като проблемите, свързани с международните инвестиции и мултинационалните предприятия, намират своето решение посредством една балансирана рамка от взаимосвързани инструменти;

¹ Към 25 май 2011 г. съблюдаващи са правителствата на всички държави-членки на ОИСР, както и на Аржентина, Бразилия, Египет, Латвия, Литва, Мароко, Перу и Румъния. Европейската общност беше поканена да се присъедини към раздела за Националното третиране на въпроси, попадащи в рамките на нейните компетенции.

ДЕКЛАРИРАТ, ЧЕ:

- Насоки за мултинационални предприятия
- I. Заедно препоръчват на мултинационалните предприятия, развиващи стопанска дейност на или от тяхната територия, да спазват Насоките, съдържащи се в Приложение 1 към настоящия документ², като вземат предвид съображенията и постановките, изложени във Въведението, и представляващи неразделна част от тях;”
- Национално третиране
- II. Съобразно нуждата от опазване на обществения ред, съблюдаващите правителства следва да защитават основните си интереси в областта на сигурността и да изпълняват ангажиментите, свързани с международния мир и сигурност, да осигуряват на предприятията, развиващи стопанска дейност на тяхна територия и притежавани или контролирани пряко или косвено от граждани на друго съблюдаващо правителство (наричани по-долу „Предприятия с чуждестранен контрол“) третиране съгласно тяхното законодателство, разпоредби и административни практики, което е в съответствие с международното право и не е по-неблагоприятно от това, предоставяно в подобни ситуации на местните предприятия (наричано по-долу „Национално третиране“);
2. Съблюдаващите правителства ще обмислят прилагането на принципа за „Национално третиране“ по отношение на държави, различни от съблюдаващите правителства;
 3. Съблюдаващите правителства ще се положат усилия да гарантират, че техните териториални подразделения прилагат принципа за „Национално третиране“;
 4. Тази Декларация не засяга правото на Съблюдаващите правителства да регулират влизането на чуждестранни инвестиции или условията за създаване на чуждестранни предприятия;

² Текстът на *Насоките за мултинационални предприятия* е даден отново в Част I на настоящата публикация.

Противоречащ и си изисквания	III.	Ще си сътрудничат с цел избягване или свеждане до минимум на налагането на противоречащи си изисквания спрямо многонационалните предприятия и че ще вземат предвид общите съображения и практическите подходи, посочени в Приложение 2 към настоящия документ ³ .
Стимули и възпиращи фактори за международни инвестиции	IV. 1.	Отчитат нуждата от укрепване на сътрудничеството помежду си в областта на преките международни инвестиции;
	2.	По този начин те отчитат необходимостта да придадат дължима тежест на интересите на Съблюдаващите правителства, засегнати от конкретни закони, подзаконовни актове и административни практики в тази област (наричани по-долу "мерки"), предоставящи официални стимули и възпиращи фактори за преките международни инвестиции;
	3.	Съблюдаващите правителства ще положат усилия да направят тези мерки възможно най-прозрачни, за да може да се установи тяхното значение и цел, както и информацията за тях да може да бъде лесно достъпна;
Процедури за консултации	V.	Са готови да се консултират помежду си по горепосочените проблеми в съответствие със съответните Решения на Съвета;
Преглед	VI.	Ще преразглеждат горепосочените въпроси периодично с оглед подобряване на ефективността на международното икономическо сътрудничество между Съблюдаващите правителства по проблеми, свързани с международните инвестиции и мултинационалните предприятия.

³ Текстът на Общите съображения и Практическите подходи относно противоречащите си изисквания спрямо многонационалните предприятия е достъпен на уебсайта на ОИСР www.oecd.org/daf/investment.

Част I

Насоки на ОИСП за мултинационални предприятия

Препоръки за отговорно бизнес поведение в глобален контекст

Текст и Коментари

Бележка на Секретариата: Коментарите относно *Насоките на ОИСП за мултинационални предприятия* са приети от Инвестиционния комитет в разширена сесия, на която присъстват осемте държави, които не са членки*, но съблюдават *Декларацията за международните инвестиции и мултинационалните предприятия*. Тези коментари имат за цел да се предостави информация и разяснения по текста на *Насоките за мултинационални предприятия* и Решението на Съвета относно *Насоките на ОИСП за мултинационални предприятия*. Те не са част от *Декларацията за международните инвестиции и мултинационалните предприятия* или от *Решението на Съвета относно Насоките на ОИСП за мултинационални предприятия*.

В тази публикация коментарите са поставени след раздела, за който се отнасят, и са номерирани последователно от 1 до 106.

*

Аржентина, Бразилия, Египет, Латвия, Литва, Мароко, Перу и Румъния.

Увод

1. *Насоките на ОИСР за мултинационални предприятия (Насоките)* представляват препоръки от правителствата към мултинационалните предприятия. Насоките имат за цел да се гарантира дейността на тези предприятия да бъде съобразена с правителствените политики, да се укрепят основите на взаимното доверие между предприятията и обществата, в които те развиват стопанска дейност, да спомогнат за подобряване на климата за чуждестранни инвестиции и да разширят приноса на мултинационалните предприятия към устойчивото развитие. *Насоките са част от Декларацията на ОИСР за международните инвестиции и мултинационалните предприятия*, чиито останали аспекти касаят националното третиране, противоречащите си изисквания към предприятията, както и стимулите и възпиращите фактори за международните инвестиции. *Насоките* представляват доброволни принципи и стандарти за отговорно бизнес поведение в съответствие с приложимите закони и международно признатите стандарти. Страните, които се придържат към *Насоките*, поемат задължителен ангажимент за тяхното изпълнение в съответствие с *Решението на Съвета на ОИСР относно Насоките за мултинационални предприятия на ОИСР*. Освен това проблемите, обхванати от *Насоките*, могат също да бъдат предмет на националното законодателство и международни ангажименти.
2. Международният бизнес премина през дълбоки структурни промени и самите *Насоки* се развиха, за да отчетат тези промени. С разширяването на услугите и наукоемките индустрии, и разрастването на интернет икономиката, предприятията за услуги и технологии играят все по-важна роля на международния пазар. На големите предприятия все още се дължи основният дял от международните инвестиции, налице е и тенденция към мащабни международни сливания. В същото време чуждестранните инвестиции от страна на малки и средни предприятия също се увеличават и тези предприятия сега играят значителна роля на международната сцена. Мултинационалните предприятия, подобно на техните национални партньори, са се развиват така, че вече обхващат по-широк спектър от бизнес модели и организационни форми. Стратегическите съюзи и по-тесните отношения с доставчици и изпълнители водят до размиване на границите на дадено предприятие.

3. Бързата еволюция в структурата на мултинационалните предприятия се отразява и върху тяхната стопанска дейност в развиващия се свят, където преките чуждестранни инвестиции бързо нарастват. В развиващите се страни мултинационалните предприятия се диверсифицират извън рамките първичното производство и добивната промишленост в промишлено производство, монтаж, развитие на вътрешния пазар и услугите. Друг ключов аспект на развитието е появата на мултинационални предприятия със седалище в развиващи се страни, които се превръщат в основни международни инвеститори.
4. Посредством международната търговия и инвестиции дейността на мултинационалните предприятия задълбочи и укрепи връзките, които обединяват страните и регионите на света. Тази дейност носи съществени ползи както за държавата по регистрация, така и за приемащата държава. Тези ползи се пораждат когато мултинационалните предприятия доставят продуктите и услугите, които потребителите желаят да си купят на конкурентни цени, а същевременно осигуряват и справедлива възвръщаемост на собствениците на капитала, предоставен за тези инвестиции. Тяхната търговска и инвестиционна дейност допринася за ефективното използване на капитала, технологиите и човешките и природните ресурси. Те опосредстват трансфера на технологии между регионите на света и разработването на технологии, които отразяват местните условия. Благодарение на официалното обучение и обучението без откъсване от производството предприятията насърчават и развитието на човешкия капитал и създават възможности за заетост в държавите-домакини.
5. Характерът, обхватът и бързината на икономическите промени изправиха предприятията и имащите отношение към тях страни пред нови стратегически предизвикателства. Мултинационалните предприятия имат възможност да прилагат политики за най-добри практики за устойчиво развитие, които се стремят да осигурят съгласуваност между икономическите, екологичните и социалните цели. Способността на мултинационалните предприятия да насърчават устойчивото развитие се увеличава значително, когато търговията и инвестициите се случват в контекста на отворени, конкурентни и надлежно регулирани пазари.
6. Редица мултинационални предприятия демонстрираха как спазването на високите стандарти за поведение може да ускори темповете на растеж. Днес конкурентните сили са много интензивни и мултинационалните предприятия са изправени пред голямо многообразие от законови, социални и регулаторни дадености. В този контекст някои предприятия могат да бъдат изкушени да пренебрегнат надлежните принципи и стандарти на поведение в опит да получат неполагащо им се конкурентно предимство. Подобни практики от малцина могат да поставят под въпрос репутацията на мнозина и могат да предизвикат опасения от страна на обществото.
7. Много предприятия реагират на тези опасения от страна на обществото като разработват вътрешни програми, системи за насоки и

управление, които са в основата на техния ангажимент за корпоративна социална отговорност, добри практики и добър бизнес, както и за поведение на служителите. Някои от тях прибегват до консултантски, одиторски и сертификационни услуги, допринасящи за натрупването на експертен опит в тези сфери. Предприятията насърчават и социалния диалог относно какво означава отговорно бизнес поведение и работят с имащите отношение към процесите страни, включително в контекста на инициативи с много имащи отношение страни, с цел разработване на указания за отговорно бизнес поведение. *Насоките* изясняват споделените очаквания за бизнес поведение на съблюдаващите ги правителства и предоставят ориентир за предприятията и за други имащи отношение към процесите страни. По този начин *Насоките* допълват и подкрепят усилията на отделните лица при дефинирането и прилагането на отговорното бизнес поведение.

8. Правителствата си сътрудничат помежду си и с други правни субекти за укрепване на международната правна и политическа рамка, в която се осъществява бизнес. Този процес води началото си от дейността на Международната организация на труда в началото на XX век. Приемането от Организацията на обединените нации през 1948 г. на Всеобщата декларация за правата на човека представлява следващото събитие, трасиращо пътя до днес. То бе последвано от непрекъснато разработване на стандарти, приложими в много области на отговорното бизнес поведение - процес, който продължава и до днес. ОИСР даде своя значим принос към този процес чрез разработването на стандарти, обхващащи области като околната среда, борбата с корупцията, интересите на потребителите, корпоративното управление и данъчното облагане.
9. Общата цел на правителствата, които съблюдават *Насоките*, е да насърчават положителния принос, който мултинационалните предприятия биха могли да дадат за икономическия, екологичния и социалния прогрес и да сведат до минимум трудностите, с които могат да се сблъскат при изпълнение на различните си дейности. Работейки за постигането на тази цел, правителствата се оказват в партньорство с множество фирми, синдикати и други неправителствени организации, които се стремят по свой собствен начин да постигнат същата цел. Правителствата могат да съдействат като предоставят ефективни рамки на вътрешната политика, които включват стабилна макроикономическа политика, недискриминационно третиране на предприятията, подходящо регулиране и пруденциален надзор, безпристрастна съдебна и правоохранителна система и ефективна и честна публична администрация. Правителствата могат да помогнат и като поддържат и насърчават подходящи стандарти и политики в подкрепа на устойчивото развитие, както и като участват в текущи реформи, за да се гарантира, че дейността на публичния сектор е ефикасна и ефективна. Правителствата, които съблюдават *Насоките*, се ангажират с непрекъснато подобряване както на вътрешната, така и на международната политика с оглед подобряване на благосъстоянието и стандарта на живот на всички хора.

I. Понятия и принципи

1. *Насоките* са препоръки, дадени съвместно от правителствата към мултинационалните предприятия. Те определят принципите и стандартите за добри практики, съответстващи на приложимите закони и международно признатите стандарти. Спазването на *Насоките* от предприятията е доброволно и не е задължително по силата на закон. Независимо от това, някои въпроси, засегнати в *Насоките*, могат да бъдат въведени и като разпоредби на националното законодателство или някои международни задължения.
2. Спазването на националното законодателство е първостепенно задължение на предприятията. *Насоките* не заместват и не следва да се разглеждат като надпоставени спрямо националното законодателство и разпоредби. Макар че в много случаи *Насоките* имат по-широк от рамката на закона обхват, те не следва и нямат за цел да поставят дадено предприятие в ситуации, в които то е изправено пред противоречащи си изисквания. Въпреки това, в държави, където националните закони и разпоредби противоречат на принципите и стандартите на *Насоките*, предприятията следва да търсят начини да спазват тези принципи и стандарти в максимална степен, като това не ги излага на в нарушение на вътрешното законодателство.
3. Тъй като дейността на мултинационални предприятия се разпростира в целия свят, международното сътрудничество в тази област трябва да се разпростре върху всички страни. Правителствата, които съблюдават *Насоките*, насърчават предприятията, развиващи дейност на техните територии, да спазват *Насоките*, независимо къде работят, като същевременно вземат предвид конкретните обстоятелства във всяка държава-домакин.
4. За целите на *Насоките* не се изисква точна дефиниция на мултинационални предприятия. Тези предприятия работят във всички сектори на икономиката. Те обикновено представляват дружества или други юридически лица, установени в повече от една държава, и са така свързани, че могат да координират дейността си по различни начини. Докато едно или повече от тези юридически лица може да са в състояние да упражняват значително влияние върху дейностите на други, степента им на автономност в рамките на предприятието може да варира значително от едно многонационално предприятие до друго. Собствеността може да бъде частна, държавна или смесена. *Насоките* се отнасят за всички юридически лица в многонационалното предприятие (дружества майки и/или местни организации). Според реалното разпределение на отговорностите между тях се очаква различните субекти да си сътрудничат и да си помагат взаимно, за да улеснят спазването на *Насоките*.

5. *Насоките* не са насочени към въвеждане на различия в третирането между мултинационални и местни предприятия; те отразяват добра практика за всички. Съответно, мултинационалните и местните предприятия са обект на едни и същи очаквания по отношение на тяхното поведение, когато *Насоките* са от значение и за двете.
6. Правителствата желаят да насърчат възможно най-широкото спазване на *Насоките*. Въпреки че се признава, че малките и средните предприятия може да нямат същия капацитет като по-големите предприятия, правителствата, които съблюдават *Насоките*, все пак ги насърчават да спазват препоръките на тези *Насоки* в максимална степен.
7. Правителствата, които съблюдават *Насоките*, не следва да ги използват за протекционистки цели, нито да ги използват по начин, който поставя под въпрос сравнителното предимство на която и да било държава, в която инвестират мултинационални предприятия.
8. Правителствата имат право да предписват условията, при които мултинационалните предприятия да действат в рамките на своите юрисдикции, при спазване на международното право. Правните субекти на дадено многонационално предприятие, разположени в различни страни, са обект на приложимите закони в тези страни. Когато мултинационалните предприятия са обект на противоречащи си изисквания от страна на съблюдаващите страни или трети страни, съответните правителства се насърчават да си сътрудничат добросъвестно с оглед решаване на проблемите, които могат да възникнат.
9. Правителствата, които съблюдават *Насоките*, въвеждат последните с разбирането, че те ще изпълнят своите отговорности да третират предприятията справедливо и в съответствие с международното право и с договорните си задължения.
10. Използването на подходящи международни механизми за разрешаване на спорове, включително арбитраж, се насърчава като средство за улесняване на разрешаването на правните проблеми, възникващи между предприятията и правителствата на държавите- домакини.
11. Правителствата, които съблюдават *Насоките*, ще ги прилагат и ще насърчават тяхното използване. Те ще създадат Национални контактни точки, които популяризират *Насоките* и действат като форум за обсъждане на всички проблеми, свързани с *Насоките*. Съблюдаващите правителства ще участват и в подходящи процедури за преглед и консултации за разрешаване на проблеми, свързани с тълкуването на насоките в един променящ се свят.

II. Общи Политики

Предприятията следва изцяло да вземат предвид установените политики в страните, в които оперират, и да се съобразяват с гледните точки на другите имащи отношение към въпросите страни. В тази връзка:

A. Предприятията следва:

1. Да допринасят за икономическия, екологичния и социалния прогрес с оглед постигане на устойчиво развитие.
2. Да зачитат международно признатите човешки права на всички засегнати от тяхната дейност лица.
3. Да насърчават изграждането на местен капацитет чрез тясно сътрудничество с местната общественост, включително бизнес интереси, както и да развиват дейностите на предприятието на вътрешния и външния пазар в съответствие с необходимостта от стабилна търговска практика.
4. Да насърчават формирането на човешки капитал, по-специално чрез създаване на възможности за заетост и улесняване на възможностите за обучение на заетите лица.
5. Да се въздържат от търсене или приемане на непредвидени в законовата или регулаторна рамка изключения, свързани с правата на човека, околната среда, здравето, безопасността, труда, данъчното облагане, финансовите стимули или други проблеми.
6. Да подкрепят и спазват добрите принципи за корпоративно управление и разработват и прилагат добри практики за корпоративно управление, включително и повсеместно във всички групи на предприятието.
7. Да разработват и прилагат ефективни практики за саморегулиране и системи за управление, които насърчават връзките на надеждност и взаимно доверие между предприятията и обществата, в които оперират.
8. Да насърчават информираността и спазването от страна на работниците, наети от мултинационални предприятия, на политиките на дружествата посредством подходящо разгласяване на тези политики, включително чрез програми за обучение.

9. Да се въздържат от дискриминационни или дисциплинарни действия срещу работници, които представят пред ръководството или, ако е уместно, пред компетентните публични органи *добросъвестни* доклади относно практики, които противоречат на закона, *Насоките* или политиките на предприятието
10. Да провеждат надлежна проверка, основаваща се на риска, например, като го включат в своите системи на предприятието за управление на риска, за да идентифицират, предотвратят и смекчат действителните и потенциалните неблагоприятни въздействия, както е описано в параграфи 11 и 12, и да отчетат как се решават тези въздействия. Естеството и степента на надлежната проверка зависят от обстоятелствата на конкретна ситуация.
11. Да избягват да причиняват или да допринасят за неблагоприятни въздействия по проблеми, включени в *Насоките*, посредством своите собствени дейности, и да се справят с такива въздействия, когато те възникнат.
12. Да се стремят да предотвратят или смекчат неблагоприятното въздействие, когато не са допринесли за това въздействие, и когато въпреки това въздействието е пряко свързано с техните операции, продукти или услуги по линията на дадено бизнес отношение. Това не е предназначено да прехвърли отговорността от предприятието, което причинява неблагоприятно въздействие, върху предприятието, с което то поддържа дадено бизнес отношение.
13. В допълнение към справянето с неблагоприятните въздействия във връзка с проблеми, съдържащи се в *Насоките*, да насърчават, където е възможно, бизнес партньори, включително доставчици и подизпълнители, да прилагат принципи на отговорно бизнес поведение, съвместими с *Насоките*.
14. Да се свържат със съответните имащи отношение страни, за да осигурят смислени възможности за отчитане на тяхната гледна точка във връзка с планирането и вземането на решения относно проекти или други дейности, които могат значително да засегнат местните общности.
15. Да се въздържат от неправомерно участие в местни политически дейности.

Б. Предприятията се насърчават:

1. Да подкрепят, според случая, техните съвместни усилия в подходящи форуми за насърчаване на интернет свободата чрез зачитане на свободата на изразяване, събиране и сдружаване онлайн.
2. Да се включват или подкрепят, когато е подходящо, частни инициативи или инициативи с участието на много имащи отношение страни и социален диалог относно отговорното управление на веригата за доставки, като същевременно гарантират, че тези инициативи надлежно отчитат социалното и икономическото им въздействие върху развиващите се страни и съществуващите международно признати стандарти.

Коментари относно общите политики

1. Раздел „Общи политики“ от *Насоките* е първият, съдържащ конкретни препоръки за предприятията. Като такъв той е важен за задаването на тона и за установяването на общи основополагащи принципи за конкретните препоръки в следващите раздели.
2. Предприятията се насърчават да си сътрудничат с правителствата при разработването и прилагането на политики и закони. Съобразяването с гледните точки на другите имащи отношение страни в обществото, които включват и местната общност, както и интересите на бизнеса, може да обогати този процес. Наред с това се отчита, че правителствата трябва да бъдат прозрачни в отношенията си с предприятията и да се консултират с бизнеса по същите тези проблеми. Предприятията следва да се разглеждат като партньори на правителството при разработването и използването на доброволни и регулаторни подходи (един от елементите на които представляват *Насоките*) към политиките, които ги засягат.
3. Не трябва да има противоречия между дейността на мултинационални предприятия (МНП) и устойчивото развитие, а *Насоките* имат за цел да насърчават взаимното допълване в това отношение. Всъщност връзките между икономическия, социалния и екологичния напредък са ключово средство за постигане на целта за устойчиво развитие.⁴
4. В Раздел IV е доразвита общата препоръка за правата на човека от параграф А.2.
5. *Насоките* също така отчитат и насърчават приноса, който МНП могат да дадат за изграждането на местен капацитет в резултат на своите дейности в местните общности. По същия начин препоръката за формиране на човешки капитал е изрично и далновидно признание за приноса към индивидуалното човешко развитие, което МНП могат да предложат на своите служители, като тя касае не само практиките за наемане на работа, но и обучението и развитието по други начини на наетите лица. Формирането на човешкия капитал също така включва понятието за недискриминация при практиките за наемане на работа, както и практики за кариерно израстване, обучение през целия живот и други типове обучение на работното място.
6. *Насоките* препоръчват като цяло предприятията да избягват да полагат усилия за получаване на изключения, които не се предвиждат в законовата или регулаторна рамка, свързани с правата на човека, околната среда, здравето, безопасността, труда, облагането с данъци и финансовите стимули наред с други въпроси, без да се нарушава правото на предприятието да търси промени в нормативната или регулаторната рамка. Думите „или приема“ също така обръщат

⁴ Една от най-широко приетите дефиниции на устойчиво развитие е на Световната комисия по околна среда и развитие от 1987 г. (Комисията Брундтланд): „Развитие, което удовлетворява нуждите на настоящето, без да излага на риск възможността на бъдещите поколения да удовлетворят своите нужди“.

внимание на ролята на държавата като предлагаща такива изключения. Въпреки че този вид разпоредби традиционно са насочени към правителствата, той също има пряко значение за МНП. Важното е обаче, че има случаи, когато конкретни изключения от закони или други политики могат да бъдат в съответствие с тези закони поради легитимни причини, свързани с обществената политика. Примери за такива са дадени в разделите относно политиката за околната среда и конкуренцията.

7. *Насоките* препоръчват предприятията да прилагат добри практики за корпоративно управление, заимствани от Принципите на ОИСР за корпоративно управление. Принципите призовават за защита и улесняване на упражняването на правата на акционерите, включително за справедливо отношение към акционерите. Предприятието следва да признава установените със закон или по силата на взаимни споразумения права на имащите отношение страни и да насърчава активното сътрудничество с имащите отношение страни при създаването на благосъстояние, работни места и устойчивост на финансово стабилни предприятия.
8. Принципите призовават управителния съвет на предприятието-майка да осигури стратегическо управление на предприятието, ефективен надзор върху ръководството и да носи отговорност пред предприятието и имащите отношение страни, отчитайки интересите на имащите отношение страни. При поемането на тези отговорности управителният съвет следва да осигури почтеността на системите за счетоводно и финансово отчитане на предприятието, включващи независим одит, подходящи системи за контрол, и по-специално управление на риска и финансов и оперативен контрол, както и спазване на законите и съответните стандарти.
9. Принципите се разпростират върху групите на предприятието, въпреки че управителните съвети на дъщерните предприятия могат да имат задължения по закон в своята юрисдикция на учредяване. Където е възможно, системите за съответствие и контрол следва да обхващат тези дъщерни дружества. Наред с това мониторингът от страна на управителния съвет върху начина на управление включва непрекъснат преглед на вътрешните структури, за да се осигури ясна йерархия на отчетност на ръководството повсеместно в цялата група.
10. Държавните мултинационални предприятия са обект на същите препоръки като частните предприятия, но публичният контрол често се увеличава, когато държавата е краен собственик. *Насоките на ОИСР за корпоративно управление на държавните предприятия* са полезно и специално разработено за такива предприятия ръководство, а препоръките, които се предлагат в тях, могат значително да подобрят управлението им.
11. Въпреки че основна отговорност за подобряването на правната и институционална регулаторна рамка носят правителствата, от гледна точка на бизнеса е много целесъобразно предприятията да прилагат добро корпоративно управление.

12. Разрастващата се мрежа от неправителствени инструменти и дейности по саморегулиране са насочени към някои от аспектите на корпоративно поведение и връзките между бизнеса и обществото. Интересни стъпки в това отношение се предприемат във финансовия сектор. Предприятията отчитат, че дейността им често има социални и екологични последици. Установяването на практики за саморегулиране и системи за управление от някои предприятия, чувствителни към постигането на тези цели - като по този начин допринасят за устойчивото развитие - е илюстрация на това. От своя страна, разработването на такива практики може да доразвие конструктивните взаимоотношения между предприятията и обществата, в които те оперират.
13. Като резултат от ефективните практики за саморегулиране, с течение на времето от предприятията се очаква да насърчават информираността на служителите относно фирмените политики. Препоръчват се и мерки за защита при добросъвестно подаване на сигнали за нарушения, включително защита на служителите, които при отсъствие на навременни мерки за правна закрила или предвид основателен риск от работнически протестни действия, докладват на компетентните публични органи за практики, които противоречат на закона. Докато такава защита е от особено значение при инициативите за борба с подкупите и по опазването на околната среда, тя има отношение и към други препоръки в *Насоките*.
14. За целите на *Насоките* под надлежна проверка се разбира процесът, посредством който предприятията могат да установяват, предотвратяват, смекчават и отчитат начина, по който се справят с действителните и потенциалните си неблагоприятни въздействия като неразделна част от системите за взимане на решения и управление на риска. Надлежна проверка може да бъде включена в по-широки системи за управление на риска в предприятието, при условие че тя обхваща не само идентифициране и управление на съществени рискове за самото предприятие, с оглед да се включат рисковете от неблагоприятни въздействия, свързани с проблеми, обхванати от *Насоките*. Потенциалните въздействия следва да се преодолеят чрез предотвратяване или смекчаване, докато реалните въздействия - посредством отстраняване на причините и справяне с последствията. *Насоките* се отнасят до онези неблагоприятни въздействия, които са или причинени от предприятието, или то е допринесло за тях, или са пряко свързани с неговата дейност, продукти или услуги по силата на бизнес отношения, както е описано в параграфи А.11 и А.12. Надлежната проверка може да помогне на предприятията да избегнат риска от такива неблагоприятни въздействия. За целите на тази препоръка „допринася за“ неблагоприятно въздействие трябва да се тълкува като съществен принос, означаващ дейност, която причинява, улеснява или стимулира друг правен субект да причини неблагоприятно въздействие и не включва незначителни или тривиални приноси. Терминът „бизнес отношения“ включва взаимоотношения с бизнес партньори, правни субекти от веригата на доставки и всякакви други недържавни или държавни юридически лица, пряко

свързани с неговите бизнес операции, продукти или услуги. Препоръката в параграф А.10 се прилага за онези проблеми, съдържащи се в *Насоките*, които са свързани с неблагоприятни въздействия. Не се прилага за разделите Наука и Технологии, Конкуренция и Данъчно облагане.

15. Естеството и обхватът на надлежната проверка, като конкретните подходящи за дадена ситуация стъпки, които трябва да бъдат предприети, ще се влияят от фактори като размер на предприятието, контекст на неговата дейност, конкретни препоръки в *Насоките* и тежестта на неблагоприятните му въздействия. Конкретни препоръки за надлежна проверка по правата на човека са дадени в раздел IV.
16. Когато предприятията имат голям брой доставчици, те се насърчават да определят общите области, в които рискът от неблагоприятни въздействия е най-значителен и въз основа на тази оценка на риска дават приоритет на доставчиците за надлежна проверка.
17. За да се избегне причиняването или допринасянето за неблагоприятни въздействия по проблемите, обхванати от *Насоките* чрез техните собствени дейности, се включват и дейностите им във веригите за доставки. Взаимоотношенията във веригите за доставки имат най-различни форми, включително например франчайзинг, лицензиране или подизпълнители. Правните субекти във веригите за доставки често самите те са мултинационални предприятия и по силата на този факт *Насоките* важат и за онези, които оперират в или от страните, които съблюдават Декларацията.
18. В контекста на своята верига за доставки, ако предприятието идентифицира риск от причиняване на неблагоприятно въздействие, то то следва предприеме необходимите стъпки за прекратяване или предотвратяване на това въздействие.
19. Ако предприятието идентифицира риск от допринасяне за неблагоприятно въздействие, то то следва да предприеме необходимите стъпки за прекратяване или предотвратяване на неговия принос и да използва предимственото си положение за смекчаване на всички останали въздействия в максимална степен. Смята се, че предимствено положение е налице тогава, когато предприятието има способността да извърши промяна в погрешните практики на предприятието, което причинява вредата.
20. Изпълнението на залегналото в параграф А.12 очакване предполага дадено предприятие – действащо само или в сътрудничество с други юридически лица в зависимост от случая - да използва своето предимствено положение като окаже влияние върху лицето, причинило нежелателното въздействие, да предотврати или смекчи въпросното въздействие.
21. *Насоките* отчитат, че са налице някои практически ограничения за способността на предприятията да предизвикат промяна в поведението на своите доставчици. Те са свързани с характеристиките на продукта, броя на доставчиците, структурата и сложността на веригата за доставки, пазарната позиция на предприятието спрямо неговите доставчици или други правни субекти от веригата на доставки. Въпреки това предприятията могат да влияят на доставчиците по силата на

сключени споразумения като например договори за управление, изисквания за предварителна квалификация за потенциални доставчици, пълномощни за възлагане право на глас, както и лицензионни или франчайз споразумения.

Други фактори, имащи значение за определяне на подходящата ответна реакция на установените рискове, включват тежестта и вероятността от неблагоприятни въздействия, както и доколко въпросният доставчик е съществено важен за предприятието.

22. Що се касае до бизнес отношенията, подходящата реакция може да предвижда продължаване на отношенията с даден доставчик през цялото време докато таят усилията за справяне с риска; временно прекратяване на отношенията докато продължават текущите мерки за справяне с риска или – в краен случай – преустановяване на отношенията с доставчика или след провал на опитите за справяне, или когато предприятието счита справянето за невъзможно, или пък поради сериозността на неблагоприятното въздействие. Предприятието трябва да вземе предвид и потенциалните социални и икономически неблагоприятни въздействия, свързани с решението за преустановяване на отношенията.
23. Предприятията могат също да се ангажират с доставчици и други правни субекти от веригата за доставки, за да подобрят техните резултати, в сътрудничество с други имащи отношение страни, включително посредством обучение на персонала и други форми на изграждане на капацитет, както и да подкрепят включването на принципите за отговорно бизнес поведение, съвместимо с *Насоките*, в техните бизнес практики. Когато доставчиците имат множество клиенти и са потенциално изложени на противоречащи си изисквания, наложени от различните купувачи, предприятията се насърчават, обръщайки сериозно внимание на нормите за защита на конкуренцията, да участват в съвместни усилия с предприятия от целия отрасъл, които ползват същите доставчици, с цел координиране на политиките им относно веригата за доставки и стратегиите им за управление на риска, включително и чрез обмен на информация.
24. Предприятията се насърчават също така да участват в частни инициативи или инициативи с участието на много имащи отношение страни и социален диалог за отговорно управление на веригата за доставки, като например тези, предприети като част от проактивния дневен ред в съответствие с Решението на Съвета на ОИСР относно *Насоките за мултинационални предприятия на ОИСР* и приложените към него Процедурни насоки.
25. Ангажирането на имащите отношение страни включва интерактивни процеси на взаимодействие със съответните имащи отношение страни, например посредством срещи, изслушвания или процедури по консултации. Ефективната ангажираност на имащите отношение страни се характеризира с двупосочна комуникация и зависи от добросъвестността на участниците и от двете страни. Този ангажимент може да бъде особено полезен при планирането и вземането на решения, свързани с проекти или други дейности, включващи например интензивното използване на земя или вода, което може да повлияе значително на местните общности.

26. Параграф Б.1 отчита един важен възникващ проблем. Той не създава нови стандарти, нито предполага разработването на нови стандарти. Той отчита, че предприятията имат интереси, които ще бъдат засегнати, и че участието им, заедно с други имащи отношение страни, в обсъждането на проблемите, може да допринесе за тяхната способност и способността на другите да разберат проблемите и да дадат положителен принос. Той отчита, че проблемите могат да имат редица измерения и подчертава, че сътрудничеството трябва да се осъществява посредством подходящи форуми. Това не засяга позициите на правителствата в областта на електронната търговия към Световната търговска организация (СТО). Той не е предназначен да пренебрегва други важни интереси на обществената политика, които могат да бъдат свързани с използването на интернет, които би трябвало да бъдат взети под внимание.⁵ И накрая, както е в случая с *Насоките* като цяло, той не цели да създава противоречащи изисквания за предприятия, съответстващи на параграфи 2 и 8 от раздел „Понятия и принципи“ на *Насоките*.

27. И накрая, важно е да се отбележи, че саморегулирането и други инициативи в подобен смисъл, включително *Насоките*, не следва да ограничават незаконосъобразно конкуренцията, нито да се считат за заместител на ефективното законодателство и регулиране от страна на правителствата. Общото разбиране е, че МНП трябва да избягват потенциалните търговски или инвестиционни изкривяващи ефекти на кодекси и саморегулиращи практики, когато те се разработват.

⁵ В това отношение някои държави са се позовавали на Програмата за информационно общество от Тунис за 2005 г.

III. Оповестяване

1. Предприятията следва да гарантират, че по всички съществени въпроси, свързани с техните дейности, структура, финансово състояние, резултати, собственост и управление, се оповестява навременна и точна информация. Тази информация трябва да бъде разкрита за предприятието като цяло и, когато е подходящо, по бизнес линии или географски области. Политиките за оповестяване на предприятията следва да бъдат съобразени с естеството, размера и местоположението на предприятието, като се вземат предвид разходите, бизнес конфиденциалността и други проблеми, свързани с конкуренцията.
2. Политиките за оповестяване на предприятията следва да включват, но да не се ограничават само до съществена информация за:
 - а) финансовите и оперативните резултати на предприятието;
 - б) целите на предприятието;
 - в) основни права на собственост и права на глас, включително структурата на група предприятия и вътрешногруповите отношения, както и механизмите за повишаване на контрола;
 - г) политика за възнаграждения за членовете на съвета и ключовите изпълнителни директори, и информация за членовете на съвета, включително квалификация, процес на подбор, други ръководства на предприятията и дали всеки член на съвета се счита от съвета за независим;
 - д) сделки със свързани лица;
 - е) предвидими рискови фактори;
 - ж) проблеми, свързани с работниците и другите имащи отношение страни;
 - з) структури и политики на управление, по-специално съдържанието на всеки кодекс или политика за корпоративно управление и процеса на тяхното прилагане.
3. Предприятията се насърчават да предоставят допълнителна информация, която може да включва:
 - а) декларации за стойност или изявления за бизнес поведение, предназначени за публично оповестяване, включително, в зависимост от неговото значение за дейността на предприятието, информация за политиките на предприятието, свързани с въпроси, обхванати от Насоките;

- б) политики и други кодекси за поведение, за които предприятието се записва, датата им на приемане и страните и образуванията, за които се прилагат такива изявления;
 - в) нейното изпълнение във връзка с тези изявления и кодове;
 - г) информация за вътрешен одит, управление на риска и системи за спазване на закона;
 - д) информация за взаимоотношенията с работниците и другите имащи отношение страни.
4. Предприятията следва да прилагат висококачествени стандарти за счетоводство и оповестяване на финансови и нефинансови данни, включващи екологични и социални отчети, когато има такива. Стандартите или политиките, съгласно които се събира и публикува информация, трябва да се докладват. Годишният одит трябва да се провежда от независим, компетентен и квалифициран одитор, за да се осигури външна и обективна увереност на съвета и акционерите, че финансовите отчети справедливо представляват финансовото състояние и резултатите на предприятието във всички съществени аспекти.

Коментари относно оповестяването

28. Целта на този раздел е да насърчи по-доброто разбиране за дейността на мултинационалните предприятия. Ясната и пълна информация за предприятията е важна за различни потребители, като се започне от акционерите и финансовата общност и се стигне до други групи лица като работници, местни общности, групи по специални интереси, държавни власти и обществото като цяло. За да подобрят общественото разбиране на предприятията и тяхното взаимодействие с обществото и околната среда, предприятията следва да бъдат прозрачни в своята дейност и да отговарят на все по-сложните изисквания на обществеността към информация.
29. Информацията, подчертана в този раздел, се отнася до оповестяването в две области. Първият набор от препоръки за оповестяване е идентичен с елементите за оповестяване, описани в принципите на ОИСР за корпоративно управление. Свързаните с тях пояснения предоставят допълнителни насоки и препоръките в *Насоките* следва да се тълкуват във връзка с тях. Първият набор от препоръки за оповестяване може да бъде допълнен от втори набор препоръки за оповестяване, които предприятията се насърчават да следват. Препоръките за оповестяване се фокусират главно върху публично търгуването на борсите предприятия. Доколкото се считат за приложими с оглед на естеството, размера и местоположението на предприятията, те би следвал също така да бъдат полезен инструмент за подобряване на корпоративното управление и в нетъргувани на борсата предприятия; например частни или държавни предприятия.

30. Не се очаква препоръките за оповестяване да представляват неразумно административно или финансово бреме за предприятията. Не се очаква предприятията да разкрият информация, която може да застраши конкурентната им позиция, освен ако не е необходимо оповестяване, за да се информира изцяло инвестиционното решение и да се избегне подвеждането на инвеститора. За да се определи каква информация трябва да бъде разкрита като минимум, в *Насоките* се използва понятието за същественост. Съществено важната информация може да бъде определена като информация, чийто пропуск или неточност може да повлияе на икономическите решения, вземани от потребителите на тази информация.
31. В *Насоките* също така се отбелязва, че информацията трябва да бъде изготвена и оповестена в съответствие с високите стандарти за качество на счетоводството и оповестяването на финансова и нефинансова информация. Това значително подобрява способността на инвеститорите да наблюдават предприятието чрез осигуряване на повишена надеждност и съпоставимост на отчетите, както и един подобър поглед върху резултатите от него. Препоръчаният от *Насоките* годишен независим одит следва да допринесе за подобрен контрол и спазване на законовите и регулаторни изисквания от страна на предприятието.
32. Оповестяването е разгледано в два аспекта. При първия набор от препоръки за оповестяване изисква навременно и точно оповестяване на всички съществени проблеми, свързани с корпорацията, включващи финансовото състояние, резултатите, собствеността и управлението на компанията. Очаква се също така компаниите да разкрият достатъчно информация за възнаграждението на членовете на управителния съвет и ключовите изпълнителни директори (поотделно или в съвкупност), за да могат инвеститорите да оценят правилно разходите и ползите от плановете за възнаграждения и приноса на схемите за стимулиране, като се започне например от схеми за опции на акции и се стигне до премиите за постигнати високи резултати. Сделките със свързани лица и съществените предвидими рискови фактори са допълнителна подходяща информация, която следва да бъде оповестена, наред с други съществени проблеми, свързани с работниците и другите имащи отношение страни.
33. *Насоките* също насърчават и разработване на втори набор от практики за оповестяване или комуникация в области, в които стандартите за отчитане все още са в процес на разработване, като например социални, екологични и свързани с риска доклади. Това се отнася по-специално за емисиите на парникови газове, тъй като обхватът на техния мониторинг се разширява, за да включи преки и косвени, настоящи и бъдещи, корпоративни и продуктови емисии; биоразнообразието е друг пример. Много предприятия предоставят информация относно по-широк спектър от теми, отколкото само за финансовите резултати и смятат оповестяването на такава информация за метод, чрез който могат да демонстрират ангажираността си със социално приемливи практики. В някои случаи този втори вид оповестяване - или комуникация с обществеността и с други страни, пряко засегнатият дейността на предприятието - може да се отнася до правни субекти, които са извън

посочените във финансовите отчети на предприятието. Например, тя може също да включва информация за **29** дейностите на подизпълнители и доставчици, или на партньори в съвместно предприятие. Това е особено подходящо за следене дали вредни за околната среда дейности не се прехвърлят на други партньори.

35. Много предприятия са предприели мерки, които са предназначени да им помагат при спазването на закона и стандартите на бизнес поведение, и да увеличат прозрачността на дейността им. Все повече фирми приемат доброволни кодекси за корпоративно поведение, които са израз на ангажменти към етичните ценности в области като околна среда, права на човека, трудови стандарти, защита на потребителите или данъчно облагане. Разработени или са в процес на разработка и актуализация специализирани системи за управление с цел да им помогнат да спазват тези ангажменти - те включват информационни системи, оперативни процедури и изисквания за обучение. Предприятията си сътрудничат с НПО и междуправителствени организации при разработването на стандарти за отчетност, които повишават способността на предприятията да комуникират как техните дейности влияят върху резултатите за устойчивото развитие (например Глобалната инициатива по отчетност).
36. Предприятията се насърчават да осигуряват лесен и икономичен достъп до публикувана информация и да обмислят използването на информационни технологии за постигане на тази цел. Информацията, която се предоставя на потребителите на вътрешните пазари, също трябва да бъде достъпна за всички заинтересовани потребители. Предприятията могат да предприемат специални стъпки за предоставяне на информация на общности, които нямат достъп до печатни медии (например по-бедните общности, които са пряко засегнати от дейността на предприятието).

IV. Права на човека

Държавите имат задължението да защитават правата на човека. В рамките на международно признатите права на човека, международните задължения за правата на човека на страните, в които оперират, както и съответните вътрешни закони и разпоредби, предприятията следва:

1. Да спазват правата на човека, което означава, че са длъжни да се стараят да не нарушават човешките права на другите и да се справят с неблагоприятните въздействия върху правата на човека, по които имат отношение те.
2. В контекста на своята собствена стопанска дейност да избягват да причиняват или допринасят за неблагоприятни въздействия върху правата на човека и да реагират при наличие на такива въздействия, когато възникнат те.
3. Да потърсят начини за предотвратяване или смекчаване на неблагоприятните въздействия върху правата на човека, които са пряко свързани с техните бизнес операции, продукти или услуги по силата на бизнес отношения, дори ако те не допринасят за тези въздействия.
4. Да поемат ангажимент под формата на политика за зачитане правата на човека.
5. Да провеждат надлежна проверка по правата на човека, съответстваща на техния размер, естеството и контекста на операциите, както и сериозността на рисковете от неблагоприятно въздействие върху правата на човека.
6. Да осигурят или съдействат посредством легитимни процедури за отстраняване на причините и справяне с последствията от неблагоприятните въздействия върху правата на човека, когато установят, че са причинили или допринесли за тези въздействия.

Коментари относно правата на човека

36. Този раздел започва още с въведението, където се определя рамката за конкретните препоръки относно зачитането на правата на човека от страна на предприятията. Той се основава на Рамката на Организацията на обединените нации за бизнеса и правата на човека „Закрила, уважение и правни средства за защита“ и е в съответствие с Ръководните принципи за нейното прилагане.
37. Във въведението и първия параграф се посочва, че държавите са длъжни да защитават правата на човека и че предприятията, независимо от техния размер, сектор, оперативен контекст, собствено-структура, следва да зачитат правата на човека, независимо къде оперират. Спазването на правата на човека е глобален стандарт за очакваното поведение на предприятията, независимо от способностите и/или желанието на държавите да изпълняват задълженията си относно правата на човека и не намалява тези задължения.

38. Неспазването на задължението от страна на дадена държава да прилага съответни вътрешни закони, или да изпълнява международни задължения по правата на човека, нито фактът, че тя може да действа в разрез с тези закони или международни задължения, не намалява очакванията от предприятията те да зачитат правата на човека. В страни, в които вътрешните закони и разпоредби противоречат на международно признатите права на човека, предприятията следва да търсят начини да ги спазват в най-голяма степен, което не ги поставя в нарушение на вътрешното законодателство, в съответствие с параграф 2 от Раздел „Понятия и принципи“.
39. Във всички случаи и независимо от държавата или конкретния контекст на дейността на предприятията, за отправна точка като минимум следва да се приемат международно признатите права на човека, залегнали в Международния закон за правата на човека, състоящ се от Всеобщата декларация за правата на човека и основните инструменти, чрез които е кодифициран той: Международният пакт за граждански и политически права и Международният пакт за икономически, социални и културни права, както и принципите за основните права, заложиени в Декларацията на Международната организация на труда от 1998 г. за основните принципи и права в труда.
40. Предприятията могат да окажат въздействие върху почти целия спектър от международно признатите права на човека. На практика някои права на човека могат да бъдат изложени на по-голям риск от други в определени индустрии или контексти и поради това ще бъдат в центъра на повишено внимание. Ситуациите обаче могат да се променят, така че всички права следва да бъдат обект на периодичен преглед. В зависимост от обстоятелствата, предприятията може да се наложи да обмислят допълнителни стандарти. Например предприятията следва да зачитат правата на човека на лица, принадлежащи към определени групи население, които се нуждаят от особено внимание в случаите, когато тези предприятия могат да окажат неблагоприятно въздействие върху тях. В тази връзка инструментите на Организацията на обединените нации разшири и доразви правата на местното население, на лицата от национални или етнически, религиозни и езикови малцинства, на жените, на децата, на лицата с увреждания и на работниците мигранти и техните семейства. Освен това в ситуации на въоръжен конфликт предприятията следва да спазват стандартите на международното хуманитарно право, което може да помогне на предприятията да избегнат рисковете от причиняване или допринасяне за неблагоприятни въздействия при работа в такива трудни условия.

41. В параграф 1 справянето с действителните и потенциалните неблагоприятни въздействия върху правата на човека се състои в предприемане на адекватни мерки за тяхното идентифициране, предотвратяване, когато е възможно, и смекчаване на потенциалните въздействия върху правата на човека, отстраняване на последиците от действителните въздействия и отчитане на начина на справяне с неблагоприятните въздействия върху правата на човека. Терминът „нарушаване“ се отнася до неблагоприятните въздействия, които предприятието може да окаже върху човешките права на физически лица.
42. Параграф 2 препоръчва предприятията да избягват причиняването или да допринасят за неблагоприятно въздействие върху правата на човека чрез собствената си дейност и да се справят с такива въздействия, когато възникнат. „Дейност“ може да означава както действие, така и бездействие. Когато предприятието причини или може да причини неблагоприятно въздействие върху правата на човека, то трябва да предприеме необходимите стъпки за прекратяване или предотвратяване на въздействието. Когато дадено предприятие допринесе или може да допринесе за подобно въздействие, то трябва да предприеме необходимите стъпки за прекратяване или предотвратяване на своя принос и да използва своите предимства, за да смекчи останалото въздействие до възможно най-голяма степен. Приема се, че предимства са налице тогава, когато предприятието има възможност да наложи и извърши промяна в практиките на друг правен субект, който е причина за неблагоприятно въздействие върху правата на човека.
43. Параграф 3 разглежда по-сложни ситуации, в които предприятието не е допринесло за неблагоприятното въздействие върху правата на човека, но въпреки това въздействието е пряко свързано с неговата стопанска дейност, продукти или услуги по силата на бизнес отношенията му с друг правен субект. Параграф 3 не е предназначен да прехвърли отговорността от предприятието, което причинява неблагоприятно въздействие върху правата на човека, върху предприятието, с което то има бизнес отношения. Изпълняването на очакванията в параграф 3 предполага, че предприятието, действащо самостоятелно или в сътрудничество с други предприятия в зависимост от случая, ще използва предимството си, за да повлияе на предприятието, причиняващо неблагоприятно въздействие върху правата на човека, да предотврати или смекчи това въздействие. „Бизнес отношения“ включват взаимоотношения с бизнес партньори, правни субекти от веригата на доставки и всяка друга недържавна или държавна структура, пряко свързана с бизнес операциите на предприятието, неговите продукти или услуги. Сред факторите, които следва да бъдат взети предвид при определяне на подходящите действия в такива ситуации, са предимственото положение на предприятието спрямо съответния правен субект, доколко решаващи за предприятието са отношенията с него, тежестта на въздействието и дали прекратяването на отношенията с въпросния правен субект би имало неблагоприятно въздействие върху правата на човека.

44. Параграф 4 препоръчва предприятията да дадат израз на ангажимента си за спазване на правата на човека като изготвят декларация за своя политика, която: (i) да е одобрена от най-висшестоящото ръководно ниво на предприятието; (ii) да се позовава на информация от съответни вътрешни и/или външни експерти; (iii) да посочва очакванията по отношение на човешките права от страна на персонала, бизнес партньорите, както и други страни, пряко свързани със стопанската дейност, продуктите и услугите на предприятието; (iv) да е публично достъпна и разпространена до целия персонал, бизнес партньорите и други имащи отношение страни; (v) да е отразена в оперативните политики и процедури, които са необходими, за да бъде тя заложена на всички нива в цялото предприятие.

45. Параграф 5 препоръчва предприятията да извършват надлежна проверка относно правата на човека. Процесът включва оценка на действителните и потенциалните въздействия върху правата на човека, интегриране и реагиране на констатациите, проследяване на реакциите, както и докладване как се преодоляват въздействията. Надлежната проверка относно правата на човека може да бъде включена в по-широки системи на предприятието за управление на риска при условие, че излиза извън обхвата само на идентифициране и управление на съществени рискове за самото предприятие, а обхваща и рискове за носителите на права. Това представлява задача с постоянен срок, отчитайки, че рисковете за правата на човека могат да се променят във времето с развитието на дейността и контекста на предприятието. Допълнителни насоки за надлежна проверка, включително по отношение на веригите за доставки, както и подходяща реакция спрямо рисковете, възникващи във веригите за доставка, са дадени в параграфи А. 10 до А. 12 от Раздел „Общи политики и техните коментари“.
46. Когато предприятията установят в процеса на надлежна проверка относно правата на човека или по друг начин, че са причинили или допринесли за неблагоприятно въздействие, *Насоките* препоръчват предприятията да разполагат с процедури, които да дават възможност за отстраняване на причините и справяне с последствията. В някои случаи се налага да се прибегне до съдебни или държавни извънсъдебни механизми. В други - механизми за подаване на жалби на оперативното ниво от онези, които са потенциално засегнати от дейностите на предприятията. Последните могат да бъдат ефективно средство за осигуряване на такива процедури, в случай че отговарят на основните критерии за: легитимност, достъпност, предвидимост, справедливост, съвместимост с *Насоките* и прозрачност; и се основават на диалог и ангажираност с оглед търсене на взаимно приемливи решения. Такива механизми могат да бъдат изпълнявани от предприятието самостоятелно или в сътрудничество с други имащи отношение страни и могат да бъдат източник на непрекъснато обучение. Механизмите за подаване на жалби на оперативното ниво не трябва да се използват за подкопаване на ролята на синдикатите при решаването на трудово правни спорове, както и да пречат на достъпа до съдебни или извънсъдебни механизми за подаване на жалби, включително до Националните контактни точки съгласно *Насоките*.

V. Заетост и индустриални отношения

В рамките на приложимото законодателство, разпоредби и действащи трудови отношения и практики на заетост и приложимите международни трудови стандарти предприятията следва:

1. а) Да спазват правото на работниците, наети от мултинационалното предприятие, да създават или да членуват в синдикати и представителни организации по свой избор.
 - б) Да спазват правото на работниците, наети от мултинационалното предприятие, да имат синдикални и представителни организации по свой избор, които да са признати за целите на колективното договаряне и да участват в конструктивни преговори, било то индивидуални или с работодателски организации, за сключване на договори за условията на труд.
 - в) Да допринасят за ефективното премахване на детския труд и да предприемат незабавни и ефективни мерки за постигане на спешна забрана и премахване на най-тежките форми на детски труд.
 - г) Да допринасят за премахването на всички форми на насилствен или принудителен труд и да предприемат адекватни стъпки, за да гарантират, че насилствен или принудителен труд не съществува в техните дейности.
 - д) Във всички аспекти на стопанската си дейност да се ръководят от принципа за равенство на възможностите и третирането на хората на наемния труд и да не дискриминират работниците си - що се касае до тяхната заетост или упражняваната от тях професия- на основания като раса, цвят на кожата, пол, религия, политическо мнение, национален или социален произход или друг статут, освен ако избирателността по отношение на характеристиките на работниците е в изпълнение на установени държавни политики, които конкретно насърчават по-голямото равенство на възможностите за заетост или са свързани с присъщи за дадена длъжност изисквания.
2. а) Да предоставят такава материална база на работническите представители, каквато може да е необходима с оглед сключване на ефективни колективни трудови договори.

- б) Да предоставят информация на работническите представители, която е необходима за смислени преговори относно условията на заетост.
 - в) Да предоставят информация на работниците и техните представители, която им позволява да получат реална и справедлива представа за резултатите от дейността на конкретния правен субект или – в зависимост от случая – на предприятието като цяло.
3. Да насърчават консултациите и сътрудничеството между работодатели и работници и техните представители по проблеми от взаимен интерес.
4. а) Да спазват стандарти за заетост и индустриални отношения, които не са по-неблагоприятни от тези, които се спазват от съпоставими работодатели в държавата-домакин.
- б) Когато мултинационални предприятия развиват стопанска дейност в развиващите се страни, където може да няма съпоставими работодатели, да осигуряват възможно най-добро заплащане, придобивки и условия на труд в рамките на държавните политики. Те трябва да са свързани с икономическото състояние на предприятието, но трябва да бъдат поне адекватни, за да задоволят основните нужди на работниците и техните семейства.
- в) Да предприемат адекватни стъпки, за да осигурят здравословни и безопасни условия на труд.
5. В своята дейност, в най-голяма възможна степен да наемат местни работници и да осигуряват обучение с оглед подобряване на нивата на уменията, в сътрудничество с работническите представители и, когато е допустимо, със съответните държавни власти.
6. Като обмислят промени в дейността си, които биха имали големи последици за заетостта, по-специално в случай на закриване на предприятие, предвиждащо колективни съкращения или уволнения, да дават разумно предизвестие за тези промени на работническите представители и организации и, според случая, на съответните държавни органи; както и да си сътрудничат с представителите на работниците и съответните държавни органи, за да се смекчат в максимална възможна степен неблагоприятните последици. В зависимост от конкретните обстоятелства при всеки случай, би било подходящо ръководството да е в състояние да изпрати такова предизвестие, преди да бъде взето окончателното решение. Могат да бъдат използвани и други средства за осигуряване на смислено сътрудничество с оглед успешното справяне с последиците от такива решения.
7. В контекста на добросъвестните преговори с представители на работниците относно условията на труд или когато работниците упражняват правото си на сдружаване, да не заплашват с изнасяне на цялото или част от производството от съответната страна, нито да прехвърлят работници от правни субекти, част от предприятието в други държави, с цел да повлияят несправедливо на тези преговори или да възпрепятстват упражняването на правото на сдружаване.

8. Да предоставят възможност на упълномощените представители на работниците да водят преговори за сключване на колективни трудови договори или по въпросите на отношенията между работниците и ръководството, като позволят на страните да се консултират по проблеми от взаимен интерес с представители на ръководството, които са упълномощени да вземат решения по тези проблеми.

Коментари относно заетостта и индустриалните отношения

47. Този раздел започва с въведение, включващо позоваване на „приложимото“ законодателство и разпоредби, което има за цел да признае факта, че мултинационалните предприятия, докато оперират под юрисдикцията на определени държави, могат да бъдат предмет както на национално, така и на международно ниво на регулиране по проблемите на заетостта и индустриалните отношения. Термините „преобладаващи трудови отношения“ и „практики на заетост“ са достатъчно широки, за да позволят разнообразни интерпретации в светлината на различни национални обстоятелства - например различни опции за договаряне, предвидени за работниците съгласно националните закони и разпоредби.
48. Международната организация на труда (МОТ) е компетентният орган за определяне и справяне с международните трудови стандарти и насърчаване на основните права на работното място, както са залегнали в Декларацията от 1998 г. за основните принципи и права в труда. *Насоките* като необвързващ инструмент играят роля за насърчаване на спазването на тези стандарти и принципи от мултинационалните предприятия. Разпоредбите на в този раздел от *Насоките* са в съзвучие със съответните разпоредби на Декларацията от 1998 г., както и на Тристранната декларация на МОТ от 1977 г. относно мултинационалните предприятия и социалната политика, последно ревизирана през 2006 г. (Декларация на МОТ относно МНП). Декларацията на МОТ относно МНП определя принципите в областта на заетостта, обучението, условията на труд и индустриалните отношения, докато *Насоките* на ОИСР обхващат всички основни аспекти на корпоративното поведение. *Насоките* на ОИСР и Декларацията на МОТ относно МНП се отнасят до поведението, очаквано от предприятията и имат за цел да вървят успоредно, а не влизат в конфликт помежду си. Следователно декларацията на МОТ относно МНП може да бъде полезна при разбирането на *Насоките* до степен, в която тя е разработена в по-голяма степен. Обаче отговорностите за последващите процедури по декларацията на МОТ относно МНП и *Насоките* са институционално разделени.
49. Терминологията, използвана в раздел V, е в съответствие с тази, използвана в декларацията на МОТ относно МНП. Използването на

термините „работници, наети от мултинационалното предприятие“ и „наети от тях работници“ имат за цел да имат същото значение като в декларацията на МОТ относно МНП. Тези термини се отнасят за работници, които са „в трудови отношения с многонационалното предприятие“. Предприятията, които желаят да разберат обхвата на своята отговорност съгласно раздел V, ще намерят полезни насоки за определяне на съществуването на трудово правоотношение в контекста на *Насоките* в неизчерпателния списък на показатели, посочени в Препоръка 198 на МОТ, 2006 г., параграфи 13 (а) и (б). Освен това се отчита, че трудово-правните отношения се променят и развиват с течение на времето и от предприятията се очаква да структурират отношенията си с работниците така, щото да избегнат подкрепа, насърчаване или участие в практики на прикрита заетост. Прикрито трудово правоотношение възниква, когато работодателят третира дадено лице като различен служител по начин, който крие истинския му правен статут.

50. Тези препоръки не пречат на истинските граждански и търговски отношения, а по-скоро се стремят да гарантират, че хората в трудово правоотношение имат защитата, която им се дължи в контекста на *Насоките*. Отчита се, че при отсъствие на трудово правоотношение, от предприятията все пак се очаква да действат в съответствие с надлежните проверки на база риск и препоръките за веригата на доставки в параграфи А.10 до А.13 от Раздел II за Общите политики.
51. Параграф 1 от тази Раздел има за цел да препотвърди четирите основни принципа и права в областта на труда, които се съдържат в Декларацията на МОТ от 1998 г., а именно свобода на сдружаване и право на колективно договаряне, ефективно премахване на детския труд, премахване на всички форми на насилствен или принудителен труд и премахване на дискриминацията при наемане на работа и упражняване на професия. Тези принципи и права са разработени под формата на конкретни права и задължения в конвенциите на МОТ, признати за основни.
52. Параграф 1в) препоръчва мултинационалните предприятия да допринасят за ефективното премахване на детския труд по смисъла на Декларацията на МОТ от 1998 г. и Конвенция №182 на МОТ относно ликвидирането на най-тежките форми на детския труд. Дългогодишните инструменти на МОТ относно детския труд са Конвенция 138 и Препоръка 146 (и двете приети през 1973 г.) относно минималната възраст за заетост. Чрез своите практики за управление на труда, създаването на висококачествени, добре платени работни места и приноса им за икономическия растеж, мултинационалните предприятия могат да играят положителна роля за подпомагане справянето с първопричините за бедността като цяло и в частност на детския труд. Важно е да се отчете и насърчи ролята на мултинационалните предприятия за приноса им в търсенето на трайно решение на проблема с детския труд. В тази връзка повишаването на стандартите за образование на децата, живеещи в държавите-домакини, е особено важно.

53. Параграф 1г) препоръчва предприятията да допринесат за премахването на всички форми на насилствен или принудителен труд - друг принцип, произтичащ от Декларацията на МОТ от 1998 г. Позоваването на това основно трудово право се основава на Конвенции на МОТ 29 от 1930 г. и 105 от 1957 г. Конвенция 29 изисква от правителствата „да премахнат във възможно най-кратък срок използването на насилствен или принудителен труд във всички негови форми“, докато Конвенция 105 изисква от тях да „да не допускат и да не използват каквато и да било форма на насилствен или принудителен труд“ за определени изброени цели (например като средство за политическа принуда или като средство за трудова дисциплина) и „да поемат задължението да предприемат ефективни мерки за гарантиране незабавното и цялостното премахване на насилствения или принудителен труд“. Същевременно се разбира, че МОТ е компетентният орган, който се занимава с трудния въпрос за затворническия труд, по-специално що се отнася до наемането на затворници на (или предоставянето им на разположение) на частни правни субекти, т.е. фирми или асоциации.
54. Позоваването на принципа на недискриминация по отношение на заетостта и професията в параграф 1е се счита, че се прилага за такива условия като наемане на работа, определяне на длъжностна характеристика, освобождаване, заплащане и обезщетения, повишаване, преместване или командироване, прекратяване на трудовия договор, обучение и пенсиониране. Списъкът на недопустимите основания за дискриминация, взиман от Конвенция № 111 на МОТ от 1958 г., Конвенция № 183 относно закрилата на майчинството от 2000 г., Конвенция № 159 за професионалната реадaptация и заетостта на лицата с увреждания от 1983 г., Препоръка № 162 от 1980 г. относно възрастните работници и Препоръка № 200 от 2010 г. относно ХИВ и СПИН на работното място отчита, че всяко разграничение, изключване или предпочитане на тези основания е в нарушение на конвенциите, препоръките и кодексите. Терминът „друг статус“ за целите на Насоките се отнася до синдикалната дейност и личните характеристики като възраст, увреждане, бременност, семейно положение, сексуална ориентация или ХИВ статус. В съответствие с разпоредбите на параграф 1д, от предприятията се очаква да насърчават равните възможности за жените и мъжете със специален акцент върху еднакви критерии за подбор, възнаграждение и повишаване и равнопоставеното прилагане на тези критерии и предотвратяване на дискриминация или уволнения на основание брак, бременност или родителство.
55. В параграф 2в) от тази раздел се очаква информацията, предоставена от компаниите на техните работници и техните представители, да даде възможност за създаване на „реална и справедлива представа“ за резултатите. Тя се отнася до следните аспекти: структура на предприятието, неговото икономическо и финансово състояние и перспективи, тенденциите в заетостта и очакваните съществени промени в операциите, като се отчитат легитимните изисквания за опазване на търговска тайна.

Съображенията за опазване на търговска тайна могат да означават, че информацията по определени точки може да не бъде предоставена или може да не бъде предоставена без изискване за поверителност.

56. Позоваването на консултативните форми на участие на работниците в параграф 3 от раздела е взето от Препоръка № 94 на МОТ от 1952 г. относно консултациите и сътрудничеството между работодатели и работници на ниво предприятие. То също така съответства на разпоредба, съдържаща се в декларацията на МОТ относно МНП. Такива консултативни договорености не трябва да заменят правото на работниците да преговарят за условията на труд. Препоръка относно консултативните договорености по отношение на работните договорености също е част от параграф 8.
57. В параграф 4 се приема, че стандартите за заетост и индустриални отношения включват компенсации и режим на работно време. Споменаването на здравословни и безопасни условия на труд предполага, че се очаква мултинационалните предприятия да следват преобладаващите регулаторни стандарти и индустриални норми, за да сведат до минимум риска от злополуки и увреждане на здравето, произтичащи от, свързани с или възникващи в резултат на процеса на работа. Това насърчава предприятията да полагат усилия за повишаване на резултатите по отношение на здравословните и безопасни условия на труд във всички части на своята дейност, дори когато това може да не се изисква официално от съществуващите разпоредби в страните, в които извършват дейност. Той също така насърчава предприятията да дават възможност на работниците да напускат работното си място в ситуация, в която има основателна причина да се смята, че тя представлява непосредствен и сериозен риск за тяхното здраве или безопасност. Отчитайки тяхната важност и взаимосвързаност с различни препоръки, съображенията за здравословни и безопасни условия се съдържат и на други места в *Насоките*, най-вече в разделите относно интересите на потребителите и околната среда. Препоръка № 194 на МОТ от 2002 г. предоставя ориентиrowъчен списък на професионалните заболявания, както и кодекси за практиката и ръководства, които предприятията могат да бъдат взети предвид с оглед прилагане на настоящата препоръка от *Насоките*.
58. Препоръката в параграф 5 от раздела насърчава МНП да наемат адекватна част от работната си ръка на местна почва, включително и ръководен персонал, и да им предоставят обучение. Текстът в този параграф относно обучението и нивото на умения допълва текста в параграф А.4 от Раздел „Общи политики за насърчаване формирането на човешки капитал“. Споменаването на местни работници допълва текста, насърчаващ изграждането на местен капацитет в параграф А.3 от раздел Общи политики. В съответствие с Препоръка № 195 на МОТ от 2004 г. за развитието на човешките ресурси, предприятията също се насърчават да инвестират в най-голяма степен в обучение и обучение през целия живот, като същевременно осигуряват равни възможности за обучение на жени и други групи в неравностойно положение, като младежи, нискоквалифицирани хора, хора с увреждания, мигранти, възрастни работници и местно население.

59. Параграф 6 препоръчва предприятията да дават разумно предизвестие на представителите на работниците и съответните държавни органи за промени в дейността си, които биха имали сериозни последици за поминъка на техните работници, по-специално закриването на предприятието, предполагащо масови съкращения или уволнения. Като е посочено в този параграф, целта на тази разпоредба е да предостави възможност за сътрудничество за смекчаване на последиците от такива промени. Това е важен принцип, който се отразява широко в законите и практиките на индустриалните отношения на съблюдаващите страни, въпреки че подходите за осигуряване на възможност за смислено сътрудничество не са идентични във всички съблюдаващи държави. Параграфът също така отбелязва, че би било подходящо, при определени обстоятелства ръководството да може да даде такова предизвестие преди окончателното решение. В действителност, предизвестие преди окончателното решение е характеристика на законите и практиките за индустриални отношения в редица съблюдаващи страни. Това обаче не е единственият начин да се осигури възможност за смислено сътрудничество за смекчаване на последиците от такива решения, а законите и практиките на други съблюдаващи страни предвиждат и други средства, като определени срокове, в които трябва да се провеждат консултации, преди да могат да влязат в сила подобни решения.

VI. Околна среда

Предприятията следва, в рамките на закони, подзаконови актове и административни практики в страните, в които оперират, и при отчитане на съответните международни споразумения, принципи, цели и стандарти, да се съобразяват с необходимостта от опазване на околната среда, общественото здраве и безопасност и като цяло да провеждат дейностите си по начин, допринасящ за по-широката цел за устойчиво развитие. По-специално, предприятията следва:

1. Да създават и поддържат система за управление на околната среда, подходяща за предприятието, включително:
 - а) събиране и оценка на адекватна и навременна информация относно въздействията на техните дейности върху околната среда, здравето и безопасността;
 - б) установяване на измерими цели и, когато е целесъобразно, цели за подобряване на екологичните показатели и използване на ресурсите, включително периодичен преглед на продължаващото значение на тези цели; когато е подходящо, целите трябва да са съобразени със съответните национални политики и международни ангажименти за околната среда; и
 - в) редовен мониторинг и верифициране на напредъка по отношение целите или задачите в областта на околната среда, здравето и безопасността.
2. Да вземат предвид съображенията относно разходите, поверителността на бизнеса и защитата на правата върху интелектуална собственост:
 - а) предоставяне на обществеността и работниците адекватна, измерима и подлежаща на проверка (когато е приложимо), както и навременна информация относно потенциалните въздействия от дейностите на предприятието върху околната среда, здравето и безопасността, която може включва отчитане на напредъка в подобряването на екологичните резултати; и
 - б) ангажиране в адекватна и навременна комуникация и консултации с общностите, пряко засегнати от политиките на предприятието за опазване на околната среда, здравето и безопасността и тяхното прилагане.

3. В процеса на вземане на решения да оценяват и се съобразяват с предвидимите въздействия върху околната среда, здравето и безопасността, свързани с процесите, стоките и услугите на предприятието през целия им жизнен цикъл с оглед избягването или смекчаването им, когато това е неизбежно. Когато тези предложени дейности може да имат значително въздействие върху околната среда, здравето или безопасността и когато те са предмет на решение на компетентен орган, да изготвят подходяща оценка на въздействието върху околната среда.
4. В съответствие с научното и техническото разбиране за рисковете, когато има заплахи за сериозни щети за околната среда, съобразявайки се със здравето и безопасността на човека, да не използват отсъствието на пълна научна сигурност като причина за отлагане на рентабилни мерки за предотвратяване или да свеждане до минимум на такива щети.
5. Да поддържат планове за действие в извънредни ситуации за предотвратяване, смекчаване и контрол на сериозни щети върху околната среда и здравето от техните операции, включително при аварии и извънредни ситуации; както и механизми за незабавно докладване пред компетентните органи.
6. Да се стремят към непрекъснато подобряване на корпоративните екологични резултати на нивото на предприятието и, когато е подходящо, на неговата верига за доставки, като насърчават дейности като:
 - а) въвеждане на технологии и оперативни процедури във всички части на предприятието, които отразяват стандартите за екологични резултати в най-добре функциониращата част на предприятието;
 - б) разработване и предоставяне на продукти или услуги, които нямат ненужно въздействие върху околната среда; които са безопасни по предназначение; при които се намаляват емисиите на парникови газове; които са ефективни в потреблението си на енергия и природни ресурси; могат да бъдат използвани повторно, рециклирани или депонирани като отпадък по безопасен начин;
 - в) насърчаване на по-високо ниво на информираност сред клиентите за въздействието върху околната среда от използването на продуктите и услугите на предприятието, включително чрез предоставяне на точна информация за техните продукти (например относно емисиите на парникови газове, биологичното разнообразие, ефективността на ресурсите или други екологични проблеми); и
 - г) проучване и оценка на начините за подобряване на екологичните показатели на предприятието в дългосрочен план, например чрез разработване на стратегии за намаляване на емисиите, ефективно използване на ресурсите и рециклиране, заместване или намаляване на употребата на токсични вещества или стратегии за биологичното разнообразие.

7. Да осигурят адекватно образование и обучение на работниците по проблемите на здравето и безопасността на околната среда, включващо боравене с опасни материали и предотвратяване на екологични инциденти, както и по-общии области за управление на околната среда, като процедури за оценка на въздействието върху околната среда, връзките с обществеността и екологични технологии.
8. Да допринесат за разработването на екологично значима и икономически ефективна обществена политика, например чрез партньорства или инициативи, които ще повишат екологичната осведоменост и защита.

Коментари относно околната среда

60. Текстът на Раздел „Околна среда“ отразява широко принципите и целите, съдържащи се в Декларацията от Рио за околната среда и развитието, в „Дневен ред 21“ (в рамките на Декларацията от Рио). Той също така е съобразен с (Орхуската) Конвенция за достъп до информация, участие на обществеността в процеса на взимане на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда и отразява стандартите, съдържащи се в такива инструменти като ISO стандарта за системите за управление на околната среда.
61. Доброто управление на околната среда е важна част от устойчивото развитие и все повече се разглежда както като отговорност, така и като възможност за бизнеса. Мултинационалните предприятия имат роля и в двата аспекта. Следователно ръководителите на тези предприятия трябва да обръщат подходящо внимание на проблемите, свързани с околната среда в рамките на своите бизнес стратегии. Подобряването на екологичните показатели изисква ангажимент за системен подход и непрекъснато усъвършенстване на системата. Системата за управление на околната среда осигурява вътрешната рамка, необходима за контролиране на въздействието върху околната среда от дейностите на предприятието и за интегриране на екологичните съображения в бизнес операциите. Наличието на такава система би трябвало да помогне на акционерите, служителите и обществото да се уверят, че предприятието активно работи за опазване на околната среда от въздействията на дейността си.
62. В допълнение към подобряването на екологичните показатели, създаването на система за управление на околната среда може да осигури икономически ползи за компаниите чрез намалени оперативни и застрахователни разходи, подобро енергоспестяване и намаляване на ресурсите, намалени такси за законосъобразност и отговорност, подобрен достъп до капитал и умения, подобрена удовлетвореност на клиентите и подобрени връзки с общността и обществеността.

63. В контекста на настоящите *Насоки* „доброто управление на околната среда“ следва да се тълкува в най-широкия му смисъл, включващо дейности, насочени към контролиране както на прякото, така и на непрякото въздействие върху околната среда от дейностите на предприятията в дългосрочен план и включващо както контрол на замърсяването, така и елементи на управление на ресурсите.
64. В повечето предприятия е необходима система за вътрешен контрол за управление на дейностите на предприятието. Екологичната част на тази система може да включва такива елементи като цели за подобро изпълнение и редовен мониторинг на напредъка към тези цели.
65. Информацията за дейността на предприятията и за техните взаимоотношения с подизпълнители и техните доставчици, както и свързаните с тях въздействия върху околната среда, е важен инструмент за изграждане на доверие сред обществеността. Това средство е най-ефективно, когато информацията се предоставя по прозрачен начин и когато насърчава активните консултации с имащите отношение страни като служители, клиенти, доставчици, изпълнители, местни общности и с обществото като цяло, за да се насърчи климатът на дългосрочно доверие и разбиране по екологични проблеми от взаимен интерес. Отчитането и комуникацията са особено подходящи, когато в регионален, национален или международен контекст са налице изложени на риск или ограничени екологични активи; стандартите за отчитане като например Глобалната инициатива по отчетност предоставят един полезен ориентир в тази насока.
66. За да предоставят точна информация за своите продукти, предприятията имат няколко възможности като доброволно етикетирание или схеми за сертифициране. При използването на тези инструменти предприятията следва да обърнат надлежно внимание на своето социално и икономическо въздействие върху развиващите се страни и съществуващите международно признати стандарти.
67. Нормалната стопанска дейност може да включва предварителна оценка на потенциалните въздействия върху околната среда, свързани с дейностите на предприятието. Предприятията често извършват подходящи оценки на въздействието върху околната среда, дори когато не се изискват от закона. Оценка по околната среда, извършени от предприятието, могат да съдържат широк и ориентиран към бъдещето преглед на потенциалните въздействия от дейността на предприятието и дейностите на подизпълнителите и доставчиците, като се обръща внимание на съответните въздействия и проучване на алтернативи и мерки за смекчаване, с оглед избягване или отстраняване на неблагоприятните въздействия. Насоките също отчитат, че мултинационалните предприятия имат определени отговорности в други аспекти от жизнения цикъл на продуктите.
68. Редица инструменти, които вече са приети от държавите, които съблюдават Насоките, включително Принцип 15 от Декларацията от Рио за околната среда и развитието, са ясно в посока на един „превантивен подход“. **45**

Нито един от тези инструменти не е изрично насочен към предприятията, въпреки че приносът на предприятията е имплицитен във всички тях.

69. Основна предпоставка на *Насоките* е предприятията да действат възможно най-бързо и по един проактивен начин, за да избегнат, например, сериозни или необратими щети върху околната среда в резултат на своята дейност. Фактът обаче, че *Насоките* са адресирани към предприятията, означава, че никой от вече съществуващите инструменти не е напълно адекватен за съдържанието на тази препоръка. Следователно *Насоките* се позовават, но не преповтарят изцяло който и да било от наличните инструменти.
70. *Насоките* не са предназначени да дадат ново тълкувание на съществуващите инструменти или да създадат нови ангажименти или прецеденти от страна на държавните власти - те са предназначени само да препоръчат как трябва да се приложи превантивният подход на ниво предприятия. Като се има предвид ранният етап на този процес, се отчита, че е необходима известна гъвкавост при прилагането му въз основа на конкретния контекст, в който се осъществява. Признава се също, че правителствата определят основната рамка в тази област и имат отговорността да се консултират периодично с имащите отношение страни относно най-подходящите пътища напред.
71. *Насоките* също така насърчават предприятията да работят за повишаване нивото на екологични резултати във всички елементи от своята дейност, дори когато това може да не се изисква официално от съществуващата практика в страните, в които работят. В тази връзка предприятията следва да обърнат надлежно внимание на своето социално и икономическо въздействие върху развиващите се страни.
72. Например, мултинационалните предприятия често имат достъп до съществуващи и иновативни технологии или оперативни процедури, които, ако бъдат приложени, биха могли да допринесат за подобряване на екологичните резултати като цяло. Мултинационалните предприятия често се считат за лидери в съответните си области, така че не бива да се пренебрегва потенциалният „ефект да служат за пример“ на останалите предприятия. Гарантирането, че за околната среда в държавите, в които работят мултинационални предприятия, също може да има ползи от наличните и иновативните технологии и практики, е важен начин да се осигури подкрепа за международните инвестиционни дейности като цяло.
73. Предприятията играят важна роля в обучението и образованието на своите служители по проблемите на околната среда. Те се насърчават да изпълняват тази отговорност във възможно най-широк обхват, особено в областите, пряко свързани с човешкото здраве и безопасност.

VII. Борба с подкупите, искането на подкупи и изнудването

Предприятията не трябва пряко или косвено да предлагат, обещават, дават или искат подкуп или друга неполагаща им се финансова или друга облага за получаване или запазване на даден бизнес, или други неправомерни облаги. Предприятията също следва да не се поддават на искане на подкупи и изнудване. По-специално, предприятията следва:

1. Да не предлагат, обещават или дават неполагащи се финансови или други облаги на държавни служители или служители на бизнес партньори. По същия начин предприятията не следва да искат, да се съгласяват или да приемат неполагаща се финансова или друга облага от държавни служители или служители на бизнес партньори. Предприятията не следва да използват трети страни като например агенти и други посредници, консултанти, представители, дистрибутори, консорциуми, изпълнители и доставчици и партньори в съвместни дружества за предоставяне на неполагащи се финансови или други облаги на държавни служители или на служители на свои бизнес партньори, както и на роднините или бизнес съдружниците им.
2. Да разработят и приемат адекватни мерки за вътрешен контрол, програми за етика и съответствие с нормативната рамка или мерки за предотвратяване и разкриване на случаи на подкупи, разработени въз основа на оценка на риска, отчитаща индивидуалните обстоятелства в предприятието, по-специално рисковете от подкупи, пред които е изправено предприятието (като неговия географски и индустриален спектър на дейност). Тези програми или мерки за вътрешен контрол, етика и съответствие с нормативната база трябва да включват система от финансови и счетоводни процедури, включително система за вътрешен контрол, разумно проектирана да гарантира воденето на справедливо и акуратно счетоводство, отчетност и сметки, за да се гарантира, че те не могат да бъдат използвани за подкупи или укриване на подкупи. Такива индивидуални обстоятелства и рискове от подкуп трябва редовно да се наблюдават и преразглеждат при необходимост, за да се гарантира, че вътрешните системи за контрол на предприятието, програмите за етично поведение и спазване на нормативната уредба са актуални и продължават да бъдат ефективни, както и да се намали рискът, предприятията да станат съучастници в подкупите, искането на подкупи и изнудването.
3. Да забраняват или чрез мерките за вътрешния контрол на компанията, програми за етично поведение и съответствие с нормативната уредба да не допускат използване на плащане на дребни суми срещу услуги, които са по принцип незаконни в страните, в които се извършват, а когато се извършват такива плащания, да се отразяват точно в счетоводните книги и финансови отчети.

4. Предвид рисковете за подкуп, пред които е изправено предприятието, да се провеждат съответно документирани надлежни проверки, свързани с наемането на персонал, както и подходящи и редовен надзор на посредниците, както и че възнаграждението на последните е подходящо и е само за законни услуги. Според случая да се води списък на посредниците, ангажирани във връзка със сделки с публични органи и държавни предприятия, който да се предоставя на компетентните органи в съответствие с приложените изисквания за публично оповестяване на информация.
5. Да повишават прозрачността на своята дейност в борбата срещу подкупите, искането на подкупи и изнудванията. Мерките могат да включват поемане на обществени ангажименти срещу подкупите, искането на подкупи и изнудването и оповестяване на системите за управление и вътрешен контрол, програмите за етично поведение и спазване на нормативната база, или мерките, приети от предприятията с цел спазване на тези ангажименти. Предприятията също следва да насърчават откритостта и диалога с обществеността, за да насърчават нейната осведоменост и сътрудничество в борбата срещу подкупите, искането на подкупи и изнудванията.
6. Да насърчават информираността на служителите и спазването на политиките на фирмата и мерките за вътрешен контрол, програмите за етика и спазване на нормативната база или мерките срещу подкупи, искане на подкупи и изнудване чрез подходящо оповестяване на такива политики, програми или мерки и чрез програми за обучение и дисциплинарни процедури.
7. Да не правят незаконни дарения за кандидати за държавни постове или за политически партии или за други политически организации. Политическият принос трябва изцяло да отговаря на изискванията за публично оповестяване и да се докладва на висшето ръководство.

Коментари относно борбата с подкупите, искането на подкупи и изнудването

74. Подкупите и корупцията вредят на демократичните институции и управлението на корпорациите. Те възпират инвестициите и нарушават международните условия на конкуренция. По-специално, отклоняването на средства чрез корупционни практики подкопава опитите на гражданите да постигнат по-високи нива на икономическо, социално и екологично благополучие и възпрепятства усилията за намаляване на бедността. Предприятията играят важна роля в борбата с тези практики.

75. Коректността, почтеността и прозрачността както в публичния, така и в частния сектор са ключови понятия в борбата срещу подкупите, искането на подкупи и изнудванията. Бизнес общността, неправителствените организации, правителствата и междуправителствените организации оказаха съдействие за засилване на обществената подкрепа за антикорупционните мерки и за повишаването на прозрачността и обществената осведоменост относно проблемите на корупцията и подкупите. Приемането на подходящи практики за корпоративно управление също е съществен елемент за насърчаване на културата на етика в предприятията.
76. *Конвенцията за борба с подкупването на чужди длъжностни лица в международните търговски сделки (Конвенцията за борба с подкупите)* влезе в сила на 15 февруари 1999 г. *Конвенцията за борба с подкупите, заедно с Препоръката от 2009 г. за по-нататъшна борба с подкупването на чужди длъжностни лица в международните търговски сделки (Препоръка за борба с подкупите от 2009 г.), Препоръката от 2009 г. относно данъчните мерки за по-нататъшна борба с подкупването на чуждестранни длъжностни лица в международни бизнес сделки и Препоръката от 2006 г. по проблемите на корупцията и официално подкрепяните експортни кредити* са основните инструменти на ОИСР, които са насочени към предлагащата страна в една сделка за подкуп. Те имат за цел да премахнат „предлагането“ на подкупи за чуждестранни длъжностни лица, като всяка държава носи отговорност за действията на своите предприятия и за това, което се случва в рамките на нейната собствена юрисдикция.⁶ Създадена е програма за строг и систематичен мониторинг на спазването на Конвенцията за борба с подкупите от страна на държавите, за да се насърчи пълното прилагане на тези инструменти.
77. *Препоръката за борба с подкупите* от 2009 г. призовава по-специално правителствата да насърчават своите предприятия да разработят и приемат адекватни програми за вътрешен контрол, етика и спазване на нормативната уредба с цел предотвратяване и разкриване на чуждестранни подкупи, като се вземе предвид *Ръководството за добри практики по вътрешен контрол, етика и лоялност*, включено като приложение II към *Препоръката за борба с подкупите* от 2009 г. Това *Ръководство за добри практики* е насочено към предприятия, както и бизнес организации и професионални асоциации, и подчертава добрите практики за гарантиране на ефективността на техния вътрешен контрол, етика и програми за съответствие или мерки за предотвратяване и разкриване на чуждестранни подкупи.

⁶ За целите на Конвенцията „подкуп“ се дефинира като „...предложение, обещание или предоставяне на неправомерна финансова или друга облага, пряко или чрез посредници, на чуждестранно държавно длъжностно лице, с оглед това длъжностно лице или трета страна да извърши действие или бездействие при изпълнение на служебни задължения, за да се получи или запази неполагаща се облага във връзка с бизнеса или друго при извършване на международен бизнес“. Коментарите към конвенцията (параграф 9) поясняват, че „малките плащания за „улесняване“ не представляват плащания „за получаване или задържане на бизнес или друга неправомерна облага“ по смисъла на параграф I и съответно също не представляват нарушение. Подобни плащания, които в някои страни се правят, за да се принудят държавните служители да изпълняват своите функции, като издаване на лицензи или разрешителни, като цяло са незаконни в съответната чужда държава. Други държави могат и следва да се справят с това пагубно явление чрез средства като подкрепа за програми за добро управление...“

78. Инициативите на частния сектор и гражданското общество също помагат на предприятията да разработят и прилагат ефективни политики за борба с подкупите.
79. *Конвенцията на ООН срещу корупцията (UNCAC)*, която влезе в сила на 14 декември 2005 г., съдържа широк набор от стандарти, мерки и правила за борба с корупцията. Съгласно UNCAC, държавите, страни по конвенцията, са длъжни да забранят на своите длъжностни лица да получават подкупи, а техните предприятия да подкупват местни длъжностни лица, както и чуждестранни длъжностни лица и служители на публични международни организации, а също и да обмислят забраната на подкупи от частни към частни лица. *UNCAC и Конвенцията за борба с подкупите* се подкрепят и допълват взаимно.
80. За да се реагира на искането на подкупи, добрите практики за управление са важни елементи, защитаващи предприятията от искането да плащат подкупи. Предприятията могат да подкрепят инициативи за колективни действия за противопоставяне на искането на подкупи и изнудването. Както държавните власти по регистрация, така и правителствата- домакини са длъжни да съдействат на предприятия, от които се искат подкупи, и които са обект изнудване. *Ръководството за добри практики по конкретни членове от конвенцията* в Приложение I към *Препоръката за борба с подкупите* от 2009 г. гласи, че Конвенцията за борба с подкупите трябва да се прилага по такъв начин, че да не предоставя защита или изключение, когато чуждо длъжностно лице иска подкуп. Освен това UNCAC изисква искането на подкуп от местни държавни длъжностни лица да се криминализира.

VIII. Интереси на потребителите

В отношенията си с потребителите, предприятията следва да действат в съответствие със справедливите бизнес, маркетингови и рекламни практики и да предприемат всички разумни стъпки, за да гарантират качеството и надеждността на стоките и услугите, които предоставят. По-специално, те следва:

1. Да се стараят стоките и услугите, които предоставят, да отговарят на всички договорени или законово изисквани стандарти за здраве и безопасност на потребителите, включително тези, отнасящи се до предупреждения за здравето и информацията за безопасност
2. Да осигурят точна, проверима и ясна информация, която е достатъчна, за да може потребителите да вземат информирани решения, включително информация за цените и, когато е подходящо, съдържанието, безопасната употреба, екологичните характеристики, поддръжката, съхранението и депонирането като отпадък на стоките и услугите. Където е възможно, тази информация трябва да се предоставя по начин, който улеснява способността на потребителите да сравняват продуктите.
3. Да осигурят на потребителите достъп до справедливи, лесни за използване, навременни и ефективни извънсъдебни механизми за разрешаване на спорове и обезщетяване, без излишни разходи или тежести.
4. Да не правят неверни твърдения или да пропускат информация, нито да участват в други практики, които са измамни, подвеждащи, лъжовни или несправедливи.
5. Да подкрепят усилията за насърчаване на образованието на потребителите в области, свързани с техните бизнес дейности, с цел, *inter alia*, подобряване на способността на потребителите: *i*) да вземат информирани решения, включително относно сложни стоки, услуги и пазари; *ii*) по-добре да разбират икономическото, екологично и социално въздействие на своите решения и *iii*) да подпомагат устойчивото потребление.
6. Да уважават неприкосновеността на личното пространство на потребителите и да предприемат разумни мерки, за да осигурят сигурността на личните данни, които те събират, съхраняват, обработват или разпространяват.
7. Да сътрудничат изцяло с публичните органи за предотвратяване и борба с измамните маркетингови практики (включително подвеждаща реклама и търговски измами) и за намаляване или предотвратяване на сериозни заплахи за общественото здраве и безопасност или за околната среда, произтичащи от потреблението, използването или изхвърлянето на техните стоки и услуги.

8. Да вземат предвид при прилагането на горните принципи, *i)* нуждите на уязвимите и в неравностойно положение потребители и *ii)* конкретните предизвикателства, които електронната търговия може да представлява за потребителите.

Коментари относно интересите на потребителите

81. Разделът за потребителските интереси на *Насоките* за мултинационални предприятия на ОИСР се позовава на работата на Комитета за политика на потребителите на ОИСР и Комитета за финансовите пазари, както и работата на други международни организации, включително Международната търговска камара, Международната организация по стандартизация и Организацията на обединените нации (т.е. *Насоките на ООН за потребителската политика*, разширени през 1999 г.).
82. Разделът признава, че удовлетвореността на потребителите и свързаните с тях интереси представляват фундаментална основа за успешното функциониране на предприятията. Той също така отчита, че потребителските пазари за стоки и услуги са претърпели значителна трансформация във времето. Регулаторната реформа, по-отворените глобални пазари, развитието на нови технологии и растежът на потребителските услуги са движещи сили на промяната, предоставяйки на потребителите по-голям избор и други ползи, които произтичат от по-отворената конкуренция. В същото време темпът на промяна и повишената сложност на много пазари като цяло затрудняват потребителите да сравняват и оценяват стоките и услугите. Освен това потребителската демография също се е променила с течение на времето. Децата стават все по-значителни сили на пазара, както и нарастващият брой на по-възрастните хора. Въпреки че потребителите са по-добре образовани като цяло, мнозина все още нямат необходимите умения по смятане и грамотност, които се изискват на днешния по-сложен информационно интензивен пазар. Освен това, много потребители са все проявяват нарастващ интерес да се запознаят с позицията и дейностите на предприятията в един по-широк диапазон от икономически, социални и екологични аспекти и да ги вземат предвид при избора на стоки и услуги.
83. Въведението призовава предприятията да прилагат справедливи бизнес, маркетингови и рекламни практики и да гарантират качеството и надеждността на предлаганите от тях продукти. Тези принципи, както е отбелязано, се прилагат както за стоките, така и за услугите.
84. Параграф 1 подчертава колко важно е предприятията да се придържат към изискваните стандарти за здраве и безопасност, както и да предоставят на потребителите подходяща информация за здравето и безопасността на своите продукти.

85. Параграф 2 се отнася до разкриването на информация. Той призовава предприятията да предоставят информация, достатъчна за потребителите да вземат информирани решения. Това включва информация за финансовите рискове, свързани с продуктите, когато е уместно. Освен това в някои случаи предприятията са задължени по закон да предоставят информация по начин, който позволява на потребителите да правят директни сравнения на стоки и услуги (например цена за дадена единица мярка). При отсъствие на пряко законодателство, предприятията се насърчават да представят информация при работа с потребителите по начин, който улеснява сравненията на стоки и услуги, и дава възможност на потребителите лесно да определят каква ще бъде общата цена на даден продукт. Трябва да се отбележи, че онова, което се счита за „достатъчно“, може да се променя с течение на времето и предприятията следва да реагират на тези промени. Всички твърдения, които предприятията правят относно продуктите и околната среда, следва да се основават на адекватни доказателства и, ако е приложимо, на подходящи тестове. Предвид нарастващия интерес на потребителите към екологичните проблеми и устойчивото потребление, следва да се предостави информация, както е подходящо, за екологичните характеристики на продуктите. Това може да включва информация за енергийната ефективност и степента на рециклируемост на продуктите, а в случай на хранителни продукти - информация за селскостопанските практики.
86. Когато вземат решения какво да купят, потребителите все повече обръщат внимание на бизнес поведението. Ето защо предприятията се насърчават да предоставят информация за инициативите, които са предприели, за да интегрират социалните и екологичните съображения в своите бизнес операции, както и да подкрепят по друг начин устойчивото потребление. Раздел III от *Насоките – Оповестяване* -има пряко отношение към този въпрос. Предприятията се насърчават да оповестяват своите декларации за ценности или бизнес поведение, включително информация за социалните, етичните и екологичните политики на предприятието и другите кодекси за поведение, които спазва дружеството. Предприятията се насърчават да предоставят тази информация на достъпен език и във формат, който попада на потребителите. Увеличаването на броя на предприятията, които се отчитат в тези области, и предоставянето на информация към потребителите, би било добре дошло.
87. Параграф 3 се отнася за текста, който се съдържа в *Препоръката на Съвета на министрите на ОИСР от 2007 г. относно решаването на потребителските спорове и обезщетяването*. Препоръката дава рамката за разработване на ефективни подходи за справяне с оплакванията на потребителите, включително редица действия, които индустрията може да предприеме в това отношение. Отбелязва се, че механизмите, създадени от много предприятия за решаване на потребителски спорове, спомогнаха за повишаване на доверието и удовлетвореността на потребителите. Тези механизми могат да осигурят по-практични решения на оплакванията, отколкото правните

способи, които могат да бъдат скъпи, трудни и отнемачи време за всички засегнати страни. За да бъдат ефективни тези извънсъдебни механизми обаче, потребителите трябва да бъдат осведомени за тяхното съществуване и би било полезно те да бъдат насочвани как да подават жалби, особено когато жалбите касаят трансгранични или многопосочни сделки.

88. Параграф 4 се отнася за измамни, подвеждащи, лъжовни и други нелоялни търговски практики. Подобни практики могат да изкривят пазарите за сметка както на потребителите, така и на отговорните предприятия и следва да бъдат избягвани.
89. Параграф 5 се отнася до просветата на потребителите, която придобива все по-голямо значение с нарастващата сложност на много пазари и продукти. Държавните власти, потребителските организации и много предприятия отчитат, че това е споделена отговорност и че могат да играят важна роля в това отношение. Трудностите, които потребителите изпитват при оценяването на сложни продукти във финансови и други области, подчертават колко важно е всички имащи отношение страни да работят заедно за повишаване на обществената просвета, насочена към улесняване на процеса на вземане на решение от страна на потребителите.
90. Параграф 6 се отнася до личните данни. Увеличаващото се събиране и използване на лични данни от предприятия, продиктувано до известна степен от интернет и напредъка на технологиите, подчерта значението на защитата на личните данни от нарушения на личния живот на потребителите, включително и нарушения на сигурността.
91. Параграф 7 подчертава колко важно е предприятията да работят с държавните власти за по-ефективно предотвратяване и борба с измамните маркетингови практики. Също така се изисква сътрудничество за намаляване или предотвратяване на заплахите за общественото здраве и безопасността, както и за околната среда. Това включва заплахи, свързани с изхвърлянето на стоки, както и тяхното потребление и употреба. Това е отражение на разбирането колко важно е да се отчита целия жизнен цикъл на даден продукт.
92. Параграф 8 приканва предприятията да вземат предвид ситуацията на уязвимите потребители и тези в неравностойно положение, когато предлагат стоки и услуги. Потребителите в неравностойно положение или уязвимите потребители означават конкретни потребители или категории потребители, които поради лични характеристики или обстоятелства (като възраст, умствена или физическа дееспособност, образование, доходи, език или отдалечено местоположение) могат да се сблъскат с конкретни затруднения на съвременните информационно-интензивни, глобализирани пазари. Параграфът също така подчертава нарастващото значение на мобилните и други форми на електронна търговия на световните пазари. Ползите, които предоставя такава търговия, са значителни и нарастващи. Правителствата отделиха много време в търсене на начини за гарантиране потребителите да получат прозрачна и ефективна защита, която не е по-малка в случая на електронната търговия, отколкото нивото на защита, предоставяно в по-традиционните **54** форми на търговия.

IX. Наука и технологии

Предприятията следва:

1. Да полагат усилия да гарантират, че техните дейности са съвместими с политиките и плановете на науката и технологиите на държавите, в които оперират, и при необходимост да допринасят за развитието на местния и национален иновационен капацитет.
2. Да въвеждат, когато това е възможно, в хода на своите стопански дейности, такива практики, които позволяват пренос и бързо разпространение на технологии и ноу-хау, като се вземат предвид защитата на правата на интелектуална собственост.
3. Когато е целесъобразно, да работят за развитието на научно-техническа та и развойна в държавите-домакини, за да отговорят на нуждите на местния пазар, както и да наемат персонал от държавата-домакин с капацитет в научноизследователската и развойна дейност и да насърчат неговото обучение, съобразявайки се с нуждите на бизнеса.
4. Когато предоставят лицензи за използване на права за интелектуална собственост или при трансфер на технологии по някакъв друг начин, да направят това при разумни условия и по начин, който допринася за дългосрочните перспективи за устойчиво развитие на приемащата страна.
5. Когато е уместно за търговските цели, да развиват връзки с местните университети, държавните изследователски институции и да участват в съвместни изследователски проекти с местни индустрии или индустриални асоциации.

Коментари относно науката и технологиите

93. В базирана на знанието и глобализирана икономика, при която националните граници имат все по-малко значение, дори и за малките или вътрешно ориентирани предприятия, възможността за достъп до и използване на технологии и ноу-хау е от съществено значение за подобряване на производителността на предприятията. Този достъп е важен и за реализирането на икономическите ефекти на технологичния прогрес, включително за растежа на производителността и създаването на работни места, в контекста на устойчивото развитие. Мултинационалните предприятия са основният канал за трансфер на технологии през границите. Те допринасят за националния иновационен капацитет на приемащите ги страни, като генерират, разпространяват и дори позволяват използването на нови технологии от местните предприятия и институции. Научноизследователската и развойна дейност на МНП, когато са добре свързани с националната иновационна система, може да помогне за засилване на икономическия и социален прогрес в техните държави-домакини. От своя страна, развитието на динамична иновационна система в държавата-домакин разширява търговските възможности за МНП.

94. Следователно този Раздел има за цел да насърчи, в рамките на икономическата осъществимост, съображенията за конкурентоспособност и други аспекти, разпространяването от страна на мултинационалните предприятия на резултатите от научноизследователската и развойна дейност сред страните, в които оперират, като по този начин да допринесат за иновативния капацитет на приемащите страни. В тази връзка, насърчаването на разпространението на технологии може да включва пускането на пазара на продукти, които съдържат нови технологии, лицензиране на технологични иновации, наемане и обучение на специалисти по наука и технологии, както и създаване на съвместни научно-развойни дружества. При продажбите или лицензирането на технологии не само договорените условия трябва да бъдат разумни, но МНП трябва да се стараят те да са съобразени с дългосрочното въздействие върху развитието, околната среда и други както за държавата по регистрация, така и за държавата-домакин. Чрез своите дейности мултинационалните предприятия могат да създават и развиват иновативния капацитет на своите международни дъщерни дружества и подизпълнители. Освен това МНП могат да обърнат внимание колко важна е местната научна и технологична инфраструктура, както физическа, така и институционална. В тази връзка МНП могат да допринесат ползи за формулирането от правителствата на държавите-домакини на политически рамки, благоприятстващи развитието на динамични системи за иновации.

Х. Конкуренция

Предприятията следва:

1. Да извършват дейностите си по начин, съобразен с всички приложими закони и разпоредби в областта на конкуренцията, като се вземат предвид законите за конкуренцията на всички юрисдикции, в които дейностите могат да имат антиконкурентни последици.
2. Да се въздържат от сключване или изпълнение на антиконкурентни споразумения между конкурентите, включително споразумения за:
 - а) фиксиране на цени;
 - б) подаване на нереални оферти (тайно договаряне на цени за търгове);
 - в) установяване на ограничения или квоти за произведена продукция; или
 - г) споделяне или разделяне пазари, като си разпределят клиенти, доставчици, територии или линии за търговия.
3. Да оказват съдействие на разследващите органи за защита на конкуренцията посредством - наред с други неща и при спазване на приложимото законодателство и подходящите мерки за защита – като предоставят отговори възможно най-бързо и изчерпателно при искания за информация, и като прибегват до използване на наличните инструменти, като например отказ от поверителност, когато е подходящо, за да насърчават ефективно и ефикасно сътрудничество между разследващите органи.
4. Редовно да насърчават информираността на служителите относно важността на спазването на всички приложими закони и разпоредби в областта на конкуренцията и по-специално да обучават висшето ръководство на предприятието във връзка с проблемите на конкуренцията.

Коментари относно конкуренцията

95. Тези препоръки подчертават значението на законите и разпоредбите, касаещи конкуренцията, за ефикасното функциониране както на вътрешния, така и на международния пазар и потвърждават значението на спазването на тези закони и разпоредби от местни и мултинационални предприятия. Те също така се стремят да гарантират, че всички предприятия са запознати с развитието на обхвата, коригиращите мерки и санкциите, предвидени в законодателството в областта на конкуренцията и степента на сътрудничество между органите по конкуренция. Терминът „закон за конкуренцията“ се използва за

обозначаване на закони, включващи както „антигръстови“, така и „антимонополни“ закони, които по различен начин забраняват: а) антиконкурентни споразумения; б) злоупотреба с пазарно положение или надмощие; в) придобиване на пазарно положение или доминиране чрез средства, различни от ефективни резултати от дейността; или г) значително намаляване на конкуренцията или значително възпрепятстване на ефективната конкуренция посредством сливания или придобивания.

96. Като цяло законите и политиките в областта на конкуренцията забраняват: а) твърди картели; б) други антиконкурентни споразумения; в) антиконкурентно поведение, което използва или разширява доминирането на пазара или пазарното положение; и г) антиконкурентни сливания и придобивания. Съгласно Препоръката на Съвета на ОИСР от 1998 г. относно ефективни действия срещу твърди картели, C(98)35/FINAL, антиконкурентните споразумения, посочени в буква а), представляват твърди картели, но препоръката включва различия в законодателствата на страните-членки, включително разлики в законовите изключения или разпоредби, позволяващи изключение или разрешение за дейност, които в противен случай биха могли да бъдат забранени. Препоръките в настоящите *Насоки* не предполагат предприятията да се откажат да се възползват от такива законово допустими изключения или разпоредби. Под-категории б) и в) са по-общи, тъй като последиците от други видове споразумения и едностранно поведение са по-нееднозначни и има по-малък консенсус относно това, което трябва да се счита за антиконкурентно.
97. Целта на политиката за конкуренция е да допринесе за цялостното благосъстояние и икономическия растеж чрез насърчаване на пазарните условия, при които естеството, качеството и цената на стоките и услугите се определят от конкурентните пазарни сили. Освен че се възползва от потребителите и икономиката на юрисдикцията като цяло, такава конкурентна среда облагодетелства и предприятията, които реагират ефективно на потребителското търсене. Предприятията могат да допринесат за този процес, като предоставят информация и съвети, когато правителствата обмислят закони и политики, които биха могли да намалят ефективността или по друг начин да намалят конкурентоспособността на пазарите.
98. Предприятията следва да са наясно, че законите за конкуренцията продължават да се прилагат и че все по-често тези закони забраняват антиконкурентните дейности, които се извършват в чужбина, ако имат вредно въздействие върху вътрешните потребители. Освен това, трансграничната търговия и инвестициите правят по-вероятно антиконкурентното поведение, извършвано в една юрисдикция, да има вредни последици за други юрисдикции.

Следователно предприятията трябва да се съобразяват както със законодателството на страната, в която оперират, така и законите на всички страни, в които е вероятно да се усетят последиците от тяхното поведение.

99. И накрая, предприятията следва да отчитат, че органите по конкуренция участват в по-задълбочено сътрудничество в разследването и противопоставянето на антиконкурентната дейност. Вижте най-общо: Препоръка на Съвета относно сътрудничеството между държавите-членки при антиконкурентни практики, засягащи международната търговия, С(95)130/FINAL; Препоръка на Съвета за преглед на сливанията, С(2005)34. Когато органите по конкуренция от различни юрисдикции разглеждат едно и също поведение, улесняването на сътрудничеството между властите насърчава последователно и стабилно взимане на решения и средства за защита на конкуренцията, като същевременно позволява икономии на средства за правителствата и предприятията.

XI. Данъчно облагане

1. Важно е предприятията да допринасят за публичните финанси на приемащите държави, като своевременно плащат своите данъчни задължения. По-специално предприятията трябва да спазват както буквата, така и духа на данъчните закони и разпоредби на страните, в които оперират. Да се съобразяваш с духа на закона означава да осъзнаваш и следваш намерението на законодателната власт. Това не изисква предприятието да извърши плащане над сумата, която е законно изискуема съгласно такова тълкуване. Спазването на данъчните закони включва мерки, като предоставяне на съответните органи на навременна информация, която е релевантна или изискуема по закон за целите на правилното определяне на данъците, които трябва да бъдат определени във връзка с тяхната стопанска дейност, и съблюдаване на практиките за трансферно ценообразуване на принципа на независимите пазарни отношения.
2. Предприятията следва да разглеждат системите за управление на данъците и спазването на данъчното законодателство като важни елементи на техните цялостни системи за надзор и управление на риска. По-специално, корпоративните управителни органи трябва да приемат стратегии за управление на данъчния риск, за да гарантират, че финансовите, регулаторните и репутационните рискове, свързани с данъчното облагане, са напълно идентифицирани и оценени.

Коментари относно облагането с данъци

100. Корпоративното гражданство в областта на данъчното облагане предполага, че предприятията следва да спазват както буквата, така и духа на данъчните закони и разпоредби във всички страни, в които оперират, да си сътрудничат с властите и да им предоставят информация, която е релевантна или изискуема по закон. Предприятието се съобразява с духа на данъчните закони и разпоредби, ако предприеме разумни стъпки, за да определи намерението на законодателната власт и тълкува тези данъчни норми, съответстващи на това намерение, в светлината на формулировките в закона и съответната съвременна законодателна история. Сделките не трябва да бъдат структурирани по начин, който би довел до данъчни резултати, които са несъвместими с основните икономически последици от сделката, освен ако няма специфично законодателство, предназначено да даде този резултат. В този случай предприятието трябва разумно да явява, че сделката е структурирана по начин, който дава данъчен резултат за предприятието, който не противоречи на намеренията на законодателя.

101. Спазването на данъчното законодателство включва също и сътрудничество с данъчните органи и предоставяне на необходимата информация за осигуряване на ефективно и справедливо прилагане на данъчните закони. Това сътрудничество следва да включва съвременно и изчерпателно реагиране на искания за информация, отправени от компетентен орган съгласно разпоредбите на данъчен международен договор или споразумение за обмен на информация. Този ангажимент за предоставяне на информация обаче не е без ограничение. По-специално, *Насоките* правят връзка между информацията, която следва да бъде предоставена, и нейното значение за прилагането на приложимите данъчни закони. Това признава необходимостта от балансиране на тежестта върху бизнеса при спазване на приложимите данъчни закони и необходимостта данъчните власти да разполагат с пълна, навременна и точна информация, която да им позволи да приложат данъчните си закони.
102. Ангажиментите на предприятията за сътрудничество, прозрачност и спазване на данъчното законодателство следва да бъдат отразени в системите, структурите и политиките за управление на риска. В случай на предприятия, които имат корпоративна правна форма, корпоративните управителни органи са в състояние да контролират данъчния риск по много начини. Например корпоративните управителни органи трябва по собствена инициатива да разработят подходящи принципи на данъчната политика, както и да създадат системи за вътрешен данъчен контрол, така че действията на ръководството да съответстват на възгледите на управителния съвет по отношение на данъчния риск. Управителният съвет трябва да бъде информиран за всички потенциално съществени данъчни рискове и трябва да бъде възложена отговорност за извършване на функции за вътрешен данъчен контрол и докладване пред съвета. Една цялостна стратегия за управление на риска, която включва и данъчни въпроси, ще позволи на предприятието не само да действа като добър корпоративен гражданин, но и ефективно да управлява данъчния риск, което може да послужи за избягване на съществени финансови, регулаторни и репутационни рискове за предприятието
103. Член на дадена група на многонационално предприятие в една държава може да има широки икономически отношения с членове на същата група на мултинационални предприятия в други страни. Такива взаимоотношения могат да засегнат данъчното задължение на всяка от страните. Съответно данъчните органи може да се нуждаят от информация извън своята юрисдикция, за да могат да оценят тези взаимоотношения и да определят данъчното задължение на члена на групата на МНП в тяхната юрисдикция. Отново информацията, която трябва да бъде предоставена, е ограничена до информацията, която е релевантна или се изисква от закона за предложената оценка на тези икономически взаимоотношения с цел определяне на правилното данъчно задължение на члена на групата на МНП. МНП трябва да си сътрудничат за предоставянето на тази информация.

104. Трансферното ценообразуване е особено важен въпрос за корпоративното гражданство и данъчното облагане. Драматичното увеличение на световната търговия и трансграничните преки инвестиции (и важната роля, която играят в такава търговия и инвестиции мултинационалните предприятия) означава, че трансферното ценообразуване е важен фактор за определяне на данъчните задължения на членовете на дадена мултинационална група предприятия, тъй като оказва съществено влияние върху разпределението на данъчната основа между държавите, в които мултинационалното предприятие оперира. Принципът на независимите пазарни отношения, който е включен както в Примерната данъчна конвенция на ОИСР, така и в Модела на ООН на конвенция относно двойното данъчно облагане между развити и развиващи се страни, е международно приетият стандарт за коригиране на печалбите между свързани предприятия. Прилагането на принципа на независимите пазарни отношения избягва неподходящо изместване на печалбите или загубите и свежда до минимум рисковете от двойно данъчно облагане. Правилното му приложение изисква мултинационалните предприятия да си сътрудничат с данъчните власти и да предоставят цялата информация, която е релевантна или изискуема по закон по отношение на подбора на метода за трансферно ценообразуване, приет за международните сделки, извършвани между тях и свързаната с тях страна. Признава се, че определянето дали трансферното ценообразуване отразява адекватно стандарта (или принципа) на независимите пазарни отношения, е често трудно както за мултинационални предприятия, така и за данъчните администрации и че прилагането му не е точна наука.
105. Комитетът по фискални проблеми на ОИСР се занимава текущо с разработване на препоръки за гарантиране, че трансферното ценообразуване отразява принципа на независимите пазарни отношения. Неговата работа доведе до публикуването през 1995 г. на *Ръководство на ОИСР по трансферно ценообразуване за мултинационални предприятия и данъчни администрации (Насоки за трансферно ценообразуване на ОИСР)*, което беше предмет на препоръката на Съвета на ОИСР за определяне на трансферното ценообразуване между свързани предприятия (членовете на група на МНП обикновено попадат в определението за свързани предприятия). *Насоките на ОИСР за трансферно ценообразуване* и тази препоръка на Съвета се актуализират непрекъснато, за да отразят промените в световната икономика и опита на данъчните администрации и данъкоплатците, които се занимават с трансферно ценообразуване. Принципът на независимите пазарни отношения - тъй като се прилага за разпределяне на печалбите на постоянните предприятия за целите на определяне на данъчните права на държавата-домакин по силата на международен данъчен договор - беше предмет на препоръка на Съвета на ОИСР, приета през 2008 г.

Насоките за трансферно ценообразуване на ОИСР се съсредоточават върху прилагането на принципа на независимите пазарни отношения, за да се оцени трансферното ценообразуване на свързаните предприятия. Насоките на ОИСР за трансферно ценообразуване имат за цел да помогнат на данъчните администрации (както на страни членки на ОИСР, така и на нечленуващи страни) и мултинационални предприятия чрез посочване на взаимно задоволителни решения за случаи на трансферно ценообразуване, като по този начин се свежда до минимум конфликта между данъчните администрации и между данъчните администрации и мултинационалните предприятия, и се избягват скъпи съдебни спорове. Мултинационалните предприятия се насърчават да следват указанията в *Насоките за трансферно ценообразуване на ОИСР*, с техните изменения и допълнения⁷, за да гарантират, че трансферните им цени отразяват принципа на независимите пазарни отношения.

⁷ Една от държавите, несъблюдаващи договореностите по линия на ОИСР - Бразилия, не прилага *Насоките за трансферно ценообразуване на ОИСР* в своята юрисдикция и съответно използването на указанията в тези насоки от мултинационални предприятия за целите на определяне на облагаемия доход от техните дейности в тази държава не се прилага в светлината на данъчните задължения, определени в законодателството на тази държава. Друга държава, която не съблюдава договореностите по линия на ОИСР - Аржентина, посочва, че *Насоките за трансферно ценообразуване на ОИСР* не са задължителни в нейната юрисдикция.

Част II

Процедури за изпълнение на Насоките на ОИСР за мултинационални предприятия

Изменение на Решението на Съвета относно насоките на ОИСР за мултинационални предприятия

СЪВЕТЪТ,

Като взе предвид Конвенцията за Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) от 14 декември 1960 г. ;

Като взе предвид Декларацията на ОИСР относно международните инвестиции и мултинационалните предприятия („Декларацията“), в която правителствата на съблюдаващите договореностите държави („съблюдаващите държави“) съвместно препоръчват на мултинационалните предприятия, опериращи в или от техните територии, спазването на Насоките за мултинационални предприятия („Насоките“);

Като отчита, че тъй като дейността на мултинационалните предприятия се разширява по целия свят, международното сътрудничество по проблеми, свързани с декларацията, следва да се разпростре върху всички държави;

Като взе предвид техническото задание на инвестиционния комитет, по-специално по отношение на неговите отговорности за Декларацията [C(84)171 (окончателна), обновена в C/M(95)21];

Като взе предвид Доклада за първия преглед на Декларацията от 1976 г. [C(79)102(Final)], Доклада за втория преглед на декларацията [C/MIN(84)5(Final)], Доклада за прегледа на декларацията от 1991 г. [DAFFE/IME(91)23], и Доклада за прегледа на насоките от 2000 г. [C(2000)96];

Като взе предвид второто преразгледано решение на Съвета от юни 1984 г., [C(84)90], изменено юни 1991 г. [C/MIN(91)7/ANN1] и отменено на 27 юни 2000 г. [C(2000)96/FINAL];

Като намира за желателно да се подобрят процедурите, чрез които могат да се провеждат консултации по проблеми, засегнати в настоящите насоки, и да се насърчава ефективността на насоките;

По предложение на Инвестиционния комитет:

РЕШАВА:

I. Национални контактни точки (НКТ)

1. Съблюдаващите страни създават Национални контактни точки за повишаване на ефективността на насоките, като предприемат промоционални дейности, обработват запитвания и допринасят за решаването на проблеми, които възникват във връзка с прилагането на *Насоките* в конкретни казуси, като се вземат предвид приложените процедурни указания. Бизнес общността, работническите организации, други неправителствени организации и други имащи отношение страни се информират за наличието на такива звена.
2. Националните контактни точки в различни страни си сътрудничат, ако възникне такава необходимост, по всеки въпрос, свързан с *Насоките*, имащи отношение към тяхната дейност. Като обща процедура, обсъждане на национално ниво трябва да бъдат извършени, преди да се осъществят контакти с други Национални контактни точки.
3. Националните контактни точки се събират редовно, за да обменят опит и да докладват на Инвестиционния комитет.
4. Съблюдаващите държави предоставят на своите Национални контактни точки човешки и финансови ресурси, така че те да могат ефективно да изпълняват своите отговорности, като се вземат предвид вътрешните бюджетни приоритети и практики.

II. Инвестиционният комитет

1. Инвестиционният комитет ("Комитетът") - периодично или по искане на съблюдаващата държава - организира обмен на мнения по проблеми, залегнали в *Насоките* и от опита, натрупан при прилагането им.
2. Комитетът периодично кани Консултативния комитет за бизнеса и индустрията към ОИСР (VIAC) и Консултативния комитет на синдикатите към ОИСР (TUAC) („консултативните органи“), OECD Watch, както и други международни партньори да дадат своите становища по проблеми, залегнали в *Насоките*. В допълнение, обмен на мнения с тях по тези проблеми може да се проведе и по тяхно искане.
3. Комитетът осъществява контакти с несъблюдаващи държави по проблеми, залегнали в *Насоките*, за да насърчи отговорното бизнес поведение в световен мащаб в съответствие с *Насоките* и да създаде условия за равнопоставеност. Той също така се стреми да си сътрудничи с несъблюдаващите държави, които имат специален интерес към *Насоките* и за популяризиране на принципите и стандартите им.

4. Комитетът отговаря за разяснения относно *Насоките*. Страните, които са част от специфичен казус, довел до искане за разяснение, получават възможност да изразят мнението си устно или писмено. Комитетът не прави заключения относно поведението на отделни предприятия.
5. Комитетът провежда обмен на мнения относно дейностите на Националните контактни точки с цел повишаване ефективността на *Насоките* и насърчаване на функционалната еквивалентност на Националните контактни точки.
6. Изпълнявайки своите отговорности за ефективното функциониране на *Насоките*, Комитетът надлежно взема предвид приложените процедурни указания.
7. Комитетът периодично докладва на Съвета по проблеми, засегнати в *Насоките*. В своите доклади Комитетът взема предвид докладите на Националните контактни точки и становищата на консултативните органи, OECD Watch, други международни партньори и несъблюдаващи държави, в зависимост от случая.
8. Комитетът, съвместно с Националните контактни точки, следва проактивна програма, която насърчава ефективното спазване от предприятията на принципите и стандартите, съдържащи се в *Насоките*. По-специално той търси възможности за сътрудничество с консултативните органи, OECD Watch, други международни партньори и други имащи отношение страни с цел насърчаване на положителния принос, който мултинационалните предприятия могат да дадат в контекста на *Насоките*, за икономическия, екологичен и социален напредък, с цел постигане на устойчиво развитие, както и да им помогне да идентифицират и да реагират на рискове от неблагоприятни въздействия, свързани с конкретни продукти, региони, сектори или отрасли.

III. Преглед на решението

Настоящото решение се подлага на периодичен преглед. Комитетът прави предложения за тази цел.

Процедурни насоки

I. Национални контактни точки (НКТ)

Ролята на Националните контактни точки (НКТ) е да подобрят ефективността на *Насоките*. НКТ ще работят в съответствие с основните критерии за видимост, достъпност, прозрачност и отчетност за постигане на целта за функционална еквивалентност.

A. Институционално устройство

В съответствие с целта за функционална еквивалентност и повишаване на ефективността на *Насоките*, съблюдаващите страни имат гъвкавост при организирането на своите НКТ, търсейки активната подкрепа на социалните партньори, включително бизнес общността, работническите организации, други неправителствени организации и други имащи отношение страни.

Съответно Националните контактни точки следва да:

1. бъдат съставени и организирани така, че да предоставят ефективна основа за справяне с широкия спектър от проблеми, разглеждани от *Насоките* и да позволят на НКТ да работят по безпристрастен начин, като същевременно поддържат адекватно ниво на отчетност пред държавните органи на съблюдаващата държава.
2. могат да използват различни форми на организация за постигане на тази цел. НКТ може да се състоят от висши представители от едно или повече министерства, може да бъдат висш държавен служител или правителствена служба, ръководена от висш служител, да бъдат междуведомствена група или такава, която да съдържа независими експерти. Представители на бизнес общността, работническите организации и други неправителствени организации също могат да бъдат включени.
3. развиват и поддържат връзки с представители на бизнес общността, работническите организации и други имащи отношение страни, които са в състояние да допринесат за ефективното функциониране на *Насоките*.

Б. Информация и популяризиране

Националната контактна точка ще:

1. Направи *Насоките* популярни и достъпни по подходящ начин, включително чрез онлайн информация, и на националните езици. Бъдещите инвеститори (вътрешни и външни) следва да бъдат информирани за насоките според конкретния случай.
2. Повишава осведомеността относно *Насоките* и процедурите за тяхното прилагане, включително чрез сътрудничество с бизнес общността, работническите организации, други неправителствени организации и заинтересованата общественост в зависимост от случая.
3. Отговаря на запитвания относно *Насоките* от:
 - а) други Национални контактни точки;
 - б) бизнес общността, работническите организации, други неправителствени организации и обществеността; и
 - в) правителства на несъблюдаващи държави.

В. Прилагане в конкретни казуси

Националната контактна точка (НКТ) ще допринесе за решаването на проблеми, които възникват във връзка с прилагането на *Насоките* в конкретни казуси по начин, който е безпристрастен, предвидим, справедлив и съвместим с принципите и стандартите на *Насоките*. НКТ ще предложи форум за обсъждане и ще помогне на бизнес общността, работническите организации, други неправителствени организации и други имащи отношение страни да се справят с повдигнатите проблеми ефективно и своевременно, и в съответствие с приложимото законодателство. Осигурявайки тази помощ, НКТ:

1. Ще направи първоначален анализ, дали повдигнатите проблеми заслужават по-нататъшно разглеждане и ще отговорят на имащите отношение страни.
2. Когато повдигнатите проблеми заслужават допълнително разглеждане, ще предложи консултации, които да помогнат на имащите отношение страни да разрешат проблемите. За тази цел НКТ ще се консултира с тези страни и, когато е уместно:
 - а) ще потърси съвет от съответните органи и/или представители на бизнес общността, работническите организации, други неправителствени организации и съответните експерти;
 - б) ще се консултира с НКТ в другата имаща отношение държава или държави;
 - в) ще се обърне за указания от Комитета, ако има съмнение относно тълкуването на *Насоките* при дадени конкретни обстоятелства.

- г) ще предлага и със съгласието на имащите отношение страни ще съдейства за достъп до консенсусни и извънсъдебни средства, като помирение или медиация, за да подпомогне страните при решаването на проблемите.
3. След приключване на процедурите и след консултация със имащите отношение страни, ще оповестява резултатите от процедурите публично, като се съобразява с необходимостта от защита на чувствителната бизнес и друга информация за имащите отношение страни, като излезе със:
- а) становище, когато НКТ реши, че повдигнатите проблеми не заслужават по-нататъшно разглеждане. Становището трябва да описва като минимум повдигнатите проблеми и причините за решението на НКТ;
 - б) доклад, когато страните са постигнали съгласие по повдигнатите проблеми. Докладът трябва да описва като минимум повдигнатите проблеми, процедурите, които НКТ е открила в помощ на страните и когато е постигнато съгласие. Информация за съдържанието на споразумението ще бъде включена само ако имащите отношение страни са съгласни с това;
 - в) становище, когато не е постигнато споразумение или когато една от страните не желае да участва в процедурата. Това становище трябва да описва като минимум повдигнатите проблеми, причините, поради които НКТ е решила, че повдигнатите проблеми заслужават по-нататъшно разглеждане и процедурите, които НКТ инициира при подпомагане на страните. НКТ ще направи препоръки относно прилагането на *Насоките*, когато е подходящо, които следва да бъдат включени в декларацията. Където е подходящо, становището може да включва и причините, поради които не може да се постигне съгласие.

НКТ своевременно ще уведомява Комитета за резултатите от своите процедури по конкретните казуси.

4. За да се улесни решаването на повдигнатите проблеми, ще предприеме подходящи стъпки за защита на чувствителната бизнес и друга информация и интересите на други имащи отношение страни, участващи в конкретния случай. Докато процедурите по параграф 2 са в ход, ще се запази поверителността на производството. В края на процедурите, ако имащите отношение страни не са се споразумели за решаване на повдигнатите проблеми, те са свободни да осъществят комуникация и да обсъждат тези проблеми. Информацията и гледните точки, предоставени по време на процедурите от друга засегната страна, ще останат поверителни, освен ако тази друга страна не се съгласи с тяхното разкриване или ако това би противоречало на разпоредбите на националното законодателство.

5. Ако възникнат проблеми в съблюдаващите страни, ще предприеме стъпки, за да се създаде разбиране по проблемите и ще следва тези процедури, когато е уместно и приложимо.

Г. Докладване

1. Всяка НКТ ще докладва ежегодно пред Комитета.
2. Докладите следва да съдържат информация за естеството и резултатите от дейностите на НКТ, включително дейностите по прилагане при конкретни казуси.

II. Инвестиционен комитет

1. Комитетът ще разгледа исканията на НКТ за съдействие при осъществяване на нейните дейности, включително в случай на съмнение относно тълкуването на *Насоките* при определени обстоятелства.
2. За да повиши ефективността на *Насоките* и за насърчаване на функционалната еквивалентност на НКТ, Комитетът ще:
 - а) разгледа докладите на НКТ;
 - б) предвиди обосновано становище от страна на съблюдаващата държава, консултативен орган или OECD Watch за това дали НКТ изпълнява своите отговорности по отношение на работата по конкретните казуси;
 - в) предвиди издаване на разяснение, когато придържащата се държава, консултативен орган или OECD Watch отправят обосновано становище относно това дали НКТ правилно са интерпретирали *Насоките* в конкретни казуси;
 - г) отправи препоръки, ако е необходимо, за подобряване на функционирането на НКТ и ефективно прилагане на *Насоките*;
 - д) си сътрудничи с международни партньори;
 - е) се осъществява контакти със заинтересовани несъблюдаващи държави по проблеми, обхванати от *Насоките* и тяхното прилагане.
3. Комитетът може да търси и се съобразява със съвети от експерти по всякакви проблеми, залегнали в *Насоките*. За тази цел Комитетът ще вземе решение за подходящи процедури.
4. Комитетът ще изпълнява ефективно и своевременно своите отговорности.

5. При изпълнението на своите отговорности, Комитетът ще бъде подпомаган от Секретариата на ОИСР, който под общото ръководство на Инвестиционния комитет и при спазване на програмата за работа и бюджет на Организацията:

- а) ще служи за централно звено на информация за всички НКТ, които имат проблеми относно разгласата и прилагането на *Насоките*;
- б) ще събира и предоставя публично достъпна подходяща информация за най-новите тенденции и възникващите практики по отношение на промоционалните дейности на НКТ и прилагането на *Насоките* в конкретни казуси. Секретариатът ще разработи унифициран формат за докладване, за да подпомогне създаването и поддържането на актуална база данни за конкретни казуси и ще извършва редовен анализ на тези конкретни казуси;
- в) ще улеснява дейностите по партньорско обучение, включително доброволни партньорски оценки, както и изграждането на капацитет и обучение, по-специално за НКТ на новите съблюдаващи държави, относно процедурите за прилагане на насоките, като насърчаване и улесняване на помирението и медиацията;
- г) ще улеснява сътрудничеството между НКТ, когато е уместно; и
- д) ще популяризира *Насоките* на съответни международни форуми и срещи и ще предоставя подкрепа на НКТ и Комитета в техните усилия за повишаване на осведомеността за *Насоките* сред несъблюдаващите държави.

Коментари относно процедурите за изпълнение на Насоките на ОИСР за мултинационални предприятия

1. Решението на Съвета представлява ангажимент на съблюдаващите държави да продължат прилагането на препоръките, съдържащи се в текста на насоките. Процедурните *Насоки* както за НКТ, така и за Инвестиционния комитет са приложени към решението на Съвета.
2. Решението на Съвета определя ключовите отговорности на съблюдаващите договореностите държави за Насоките по отношение на НКТ, обобщени както следва:
 - Създаване на НКТ (която ще спазва Процедурните указания, приложени към Решението) и информиране на заинтересованите страни за наличието на звено, занимаващо се с прилагането на насоките.
 - Осигуряване на необходимите човешки и финансови ресурси.
 - Даване на възможност на НКТ в различни държави да си сътрудничат помежду си при необходимост.
 - Даване на възможност на НКТ да се събират редовно и да докладват пред Комитета.
3. Решението на Съвета също така определя отговорностите на Комитета за *Насоките*, включително:
 - Организиране на обмен на мнения по проблеми, свързани с *Насоките*.
 - Издаване на разяснения при необходимост.
 - Провеждане на обмен на мнения относно дейността на НКТ.
 - Докладване пред Съвета на ОИСР относно *Насоките*.
4. Инвестиционният комитет е органът на ОИСР, отговорен за надзора по функционирането на *Насоките*. Тази отговорност се отнася не само за *Насоките*, но за всички елементи на Декларацията (Инструмент за национално третиране и инструментите за международни инвестиционни стимули и възпиращи фактори и противоречащи си изисквания). Комитетът се стреми да гарантира спазването и разбирането на всеки елемент от Декларацията, както и всички те да се допълват и да работят в хармония помежду си.

5. Отчитайки нарастващото значение на отговорното бизнесповедение за страни извън ОИСР, Решението предвижда ангажиране и сътрудничество с несъблюдаващи държави по проблеми, залегнали в *Насоките*. Тази разпоредба позволява на Комитета да организира специални срещи със заинтересовани несъблюдаващи държави, за да насърчи разбирането относно стандартите и принципите, съдържащи се в *Насоките* и процедурите за тяхното прилагане. При спазване на съответните процедури на ОИСР, Комитетът може също така да ги свързва със специални дейности или проекти за отговорно бизнес поведение, включително като ги кани на своите заседания и на кръгли маси по темата за корпоративна отговорност.
6. В изпълнение на проактивна програма Комитетът ще си сътрудничи с НКТ и ще търси възможности за сътрудничество с консултативните органи, OECD Watch и други международни партньори. Допълнителни насоки за НКТ в това отношение са дадени в параграф 18.

I. Коментари относно процедурните насоки за НКТ

7. Националните контактни точки имат важна роля за издигане престижа и повишаване на ефективността на *Насоките*. Въпреки че предприятията са отговорни за спазването на *Насоките* при ежедневно им поведение, правителствата могат да допринесат за подобряване на ефективността на процедурите по прилагането им. За тази цел те постигнаха съгласие, че са оправдани по-добри насоки за поведението и дейностите на НКТ, включително чрез редовни заседания и надзор от страна на Комитета.
8. Много от функциите в Процедурните указания към Решението не са нови, а отразяват опита и препоръките, разработени през годините. Чрез тяхното изрично упоменаване очакваното функциониране на механизмите за прилагане на *Насоките* става по-прозрачно. Всички функции са очертани в четири части от Процедурните указания, отнасящи се до НКТ: институционални договорености, информация и популяризиране, прилагане при конкретни казуси и отчетност.
9. Тези четири части са предшествани от уводен параграф, който определя основната цел на НКТ, заедно с основните критерии за разясняване на концепцията за „функционална еквивалентност“. Тъй като правителствата получават гъвкавост в начина на организиране на НКТ, НКТ трябва да функционират по видим, достъпен, прозрачен и отговорен начин. Тези критерии ще ръководят НКТ при осъществяването на техните дейности и също така ще подпомогнат Комитета при разглеждане на поведението на НКТ.

Основни критерии за функционална еквивалентност в дейностите на НКТ

Видимост. В съответствие с решението, съблюдаващите правителства се съгласяват да определят НКТ, а също и да информират бизнес общността, работническите организации и други заинтересовани страни, включително НКТ, за наличието на инструменти, свързани с НКТ, при прилагането на *Насоките*. Очаква се правителствата да публикуват информация за своите НКТ и да вземат активна роля в популяризирането на *Насоките*, които могат да включват домакинство на семинари и срещи по този инструмент. Тези събития могат да бъдат организирани в сътрудничество с бизнеса, хората на труда, неправителствените организации и други заинтересовани страни, макар и не непременно с всички групи във всички случаи.

Достъпност. Лесният достъп до НКТ е важен за ефективното й функциониране. Това включва улесняване на достъпа от бизнеса, хората на труда, НПО и други членове на обществеността. Електронните комуникации също могат да помогнат в това отношение. НКТ следва да отговарят на всички законни искания за информация и също така да се ангажират да се справят по конкретни проблеми, повдигнати от заинтересованите страни по един ефективен и своевременен начин.

Прозрачност. Прозрачността е важен критерий по отношение на приноса й към отчетността на НКТ, както и за спечелване на доверието на широката общественост. По този начин, като общ принцип, дейностите на НКТ следва да бъдат прозрачни. Независимо от това, когато НКТ предлага своята „добра служба“ в прилагането на *Насоките* при конкретни казуси, в интерес на нейната ефективност би било да се предприемат подходящи стъпки за установяване на поверителност на производството. Резултатите ще бъдат прозрачни, освен ако запазването на поверителността не е от съществен интерес за ефективното прилагане на *Насоките*.

Отчетност. По-активната роля по отношение на издигането на престижа на *Насоките* - и техния потенциал за подпомагане на управлението на трудни проблеми между предприятията и обществата, в които те оперират - също ще постави обществената дейност на НКТ в публичното пространство. В национален мащаб роля могат да изиграят и националните парламенти. Годишните отчетни доклади и редовни срещи на НКТ ще предоставят възможност за споделяне на опит и насърчаване на „най-добрите практики“ по отношение на НКТ. Комитетът ще проведе също така обмен на мнения, при който ще бъде обменен опит и може да се оцени ефективността на дейноститена НКТ.

Институционално устройство

10. Ръководството на НКТ трябва да бъде такова, че да запази доверието на социалните партньори и други заинтересовани страни и да насърчи обществения престиж на *Насоките*.
11. Независимо от структурата, която правителствата са избрали за своите НКТ, те могат също така да създадат консултативни или надзорни органи от редица заинтересовани страни, които да подпомагат НКТ в изпълнението на техните задачи.
12. НКТ, независимо от техния състав, се очаква да развият и поддържат връзки с представители на бизнес общността, работническите организации, други неправителствени организации и други заинтересовани страни.

Информация и популяризиране

13. Функциите на НКТ, свързани с информацията и популяризирането, са от основно значение за издигане на престижа на *Насоките*.
14. НКТ са длъжни да направят по-добре известни и достъпни *Насоките* онлайн и чрез други подходящи средства, включително на националните езици. Версиите на английски и френски език ще бъдат достъпни чрез ОИСР, като се насърчава създаването на линкове към уебсайта с *Насоките*. По целесъобразност НКТ ще предоставят на бъдещите инвеститори, както външни, така и вътрешни, информация за *Насоките*.
15. НКТ следва да предоставят информация за процедурите, които страните трябва да следват при повдигане или реакция на конкретни казуси. Те следва да включват съвети относно информацията, която е необходима за повдигане на конкретни казуси, изискванията за страните, участващи в конкретни казуси, включително поверителност, както и за процесите и индикативните срокове, които ще бъдат спазвани от НКТ.
16. В усилията си да повишат осведомеността относно *Насоките*, НКТ ще си сътрудничат с голямо разнообразие от организации и лица, включително, ако е уместно, с бизнес общността, работническите организации, други неправителствени организации и други заинтересовани страни. Такива организации имат важна роля в популяризирането на *Насоките* и техните институционални мрежи предоставят възможности за популяризиране, които, ако бъдат използвани за тази цел, значително ще подкрепят усилията на НКТ в това отношение.
17. Друга основна дейност, която се очаква от НКТ, е да отговаря на законни запитвания. В тази връзка са обособени три групи: *i*) други НКТ (съгласно разпоредбите на Решението); *ii*) бизнес общността, работническите организации, други неправителствени организации и обществеността; и *iii*) правителства на несъблюдаващите договореностите държави.

Проактивна програма

18. В съответствие с проактивната програма на Инвестиционния комитет, НКТ следва да поддържат редовни контакти, включително срещи, със социални партньори и други заинтересовани страни, за да:
- а) обмислят нови аспекти и възникващи практики във връзка с отговорното бизнес поведение;
 - б) подкрепят положителния принос на предприятията за икономическия, социалния и екологичния прогрес;
 - в) участват, когато е подходящо, в инициативи за съвместна работа за идентифициране и реагиране на рискове от неблагоприятни въздействия, свързани с конкретни продукти, региони, сектори или отрасли.

Партньорско обучение

19. Освен че допринасят за работата на Комитета за повишаване на ефективността на *Насоките*, НКТ ще участват в съвместни дейности за партньорско обучение. По-специално, те се насърчават да участват в хоризонтални, тематични партньорски проверки и доброволни партньорски оценки на НКТ. Такова партньорско обучение може да се осъществи чрез срещи в ОИСР или чрез пряко сътрудничество между НКТ.

Прилагане при конкретни казуси

20. Когато възникнат проблеми, свързани с прилагането на *Насоките* в конкретни казуси, от НКТ се очаква да спомогне за тяхното разрешаване. Този раздел от Процедурните насоки предоставя *Насоки* за НКТ относно това как да се справя с конкретни казуси.
21. Ефективността на процедурата за конкретни казуси зависи от добросъвестното поведение на всички страни, участващи в процедурите. Добросъвестното поведение в този контекст означава своевременно реагиране, поддържане на поверителност, когато е необходимо, въздържане от погрешно представяне на процеса и заплашване или предприемане на репресии срещу страни, участващи в процедурата, както и реално участие в процедурите с оглед намиране на решение на повдигнатите проблеми в съответствие с *Насоките*.

Ръководни принципи при конкретни казуси

22. В съответствие с основните критерии за функционална еквивалентност, в своите дейности НКТ следва да се справят с конкретните казуси по начин, който е:

Обективен. НКТ следва да осигурят безпристрастност при решаването на конкретните казуси.

Предсказуем. НКТ следва да осигурят предвидимост чрез предоставяне на ясна и обществено достъпна информация за ролята им в разрешаването на конкретни казуси, включително осигуряване на консултации, етапите на процеса в конкретния случай, включително индикативни срокове, както и потенциалната роля, която те могат да изиграят при наблюдение на изпълнението на споразуменията, постигнати между страните.

Справедлив. НКТ следва да гарантират, че страните могат да участват в процеса при справедливи и безпристрастни условия, например чрез осигуряване на разумен достъп до източници на информация, свързани с процедурата.

Съвместим с насоките. НКТ следва да работят в съответствие с принципите и стандартите, съдържащи се в *Насоките*.

Координация между НКТ по конкретни казуси

23. Като цяло проблемите ще се решават от НКТ на държавата, в която са възникнали проблемите. Сред съблюдаващите страни такива проблеми първо ще бъдат обсъждани на национално ниво и, когато е целесъобразно, ще бъдат разгледани на двустранно ниво. НКТ на държавата-домакин следва да се консултира с НКТ на държавата по произход в усилията си да помогне на страните за разрешаване на споровете. НКТ на държавата по произход следва да се стреми да предостави своевременно подходящо съдействие, когато бъде поискано от НКТ на държавата-домакин.
24. Когато възникнат проблеми, свързани с дейността на предприятието, която се осъществява в няколко съблюдаващи договореностите държави, или с дейността на група предприятия, организирани като консорциум, съвместно предприятие или друга подобна форма, базирана в различни съблюдаващи договореностите държави, участващите НКТ следва да се консултират с оглед постигане на споразумение за това кое НКТ ще поеме водеща роля в подпомагането на страните. НКТ могат да потърсят помощ от председателя на Инвестиционния комитет за постигане на такова споразумение. Водещото НКТ следва да се консултира с другите НКТ, които следва да предоставят подходяща помощ, когато това се изисква от водещото НКТ. Ако страните не успеят да постигнат споразумение, водещото НКТ следва да вземе окончателно решение в консултация с другите НКТ.

Първоначален анализ

25. При извършване на първоначален анализ относно това, дали повдигнатият проблем заслужава по-нататъшно разглеждане, НКТ ще

трябва да определят, дали проблемът е повдигнат основателно и от добра воля (*bona fide*) и дали има значение за прилагането на *Насоките*. В този контекст НКТ ще вземат предвид:

- идентичността на съответната страна и нейният интерес към въпроса.
 - дали въпросът е съществен и аргументиран.
 - дали изглежда има връзка между дейностите на предприятието и повдигнатия въпрос в конкретния случай.
 - значението на приложимото законодателство и процедури, включително съдебни решения.
 - как подобни проблеми са били разглеждани или се обработват в други вътрешни или международни производства.
 - дали разглеждането на конкретния въпрос ще допринесе за целите и ефективността на *Насоките*.
26. Когато оценяват значимостта на процедурата за конкретния случай на други вътрешни или международни производства, които се занимават паралелно с подобни проблеми, НКТ не следва да решават, че проблемите не заслужават по-нататъшно разглеждане единствено защото са проведени паралелни производства, които са в ход или са на разположение на заинтересованите страни. НКТ следва да преценят, дали предложението за консултации може да допринесе положително за решаването на повдигнатите проблеми и дали не би създадо сериозни вреди за някоя от страните, участващи в тези други производства, или да предизвика незачитане на съдебен орган. При извършването на такава оценка НКТ биха могли да вземат предвид практиката на други НКТ и, когато е подходящо, да се консултират с институциите, в които се провежда или може да се провежда паралелна процедура. Държавите следва също така да съдействат на НКТ при разглеждане на тези проблеми, като предоставят съответна информация за паралелните производства.
27. След първоначалната си оценка НКТ ще отговорят на заинтересованите страни. Ако НКТ решат, че въпросът не заслужава по-нататъшно разглеждане, те ще информират страните относно основанията за своето решение.

Предоставяне на помощ на страните

28. Когато повдигнатите проблеми заслужават по-нататъшно разглеждане, НКТ ще обсъди въпроса допълнително със заинтересованите страни и ще предложи своята „добра служба“ в опит да допринесе неофициално за разрешаването на проблемите. Където е уместно, НКТ ще следват процедурите, посочени в параграф С-2а) до С-2d). Това може да включва търсене на съвети от съответните органи, както и представители на бизнес общността, работнически организации, други НПО и експерти.

Консултации с НКТ в други държави или търсене на указания по проблеми, свързани с тълкуването на *Насоките*, също могат да помогнат за разрешаването на въпроса.

29. Като част от предлагането на „добра служба“ и, когато е уместно за разглежданите проблеми, НКТ ще предлагат или улесняват достъпа до консенсусни и извънсъдебни процедури, като помирение или медиация, за да подпомогнат справянето с разглежданите проблеми. Подобно на приетите практики за помирители и медиационни процедури, тези процедури ще се използват само при съгласие на заинтересованите страни и техния ангажимент да участват добросъвестно по време на процедурата.
30. Когато предлагат своите консултации, НКТ могат да предприемат стъпки за защита на самоличността на имащите отношение страни, когато има сериозни причини да смятат, че разкриването на тази информация би навредило на една или повече от страните. Това може да включва обстоятелства, при които може да е необходимо да не се разкрива самоличността на дадена страна или страни от съответното предприятие.

Приключване на процедурите

31. От НКТ се очаква винаги да правят публично достояние резултатите от конкретни казуси в съответствие с параграфи С-3 и С-4 от Процедурните указания.
32. Когато НКТ, след като извърши първоначалната си оценка, реши, че повдигнатите проблеми в конкретния случай, не заслужават по-нататъшно разглеждане, тя излиза с обществено достъпно изявление - след консултации със заинтересованите страни и като вземе предвид необходимостта от запазване на поверителността на чувствителна бизнес и друга информация. Ако НКТ вярва, че въз основа на резултатите от първоначалната си оценка би било несправедливо публично да идентифицира дадена страна в изявление за своето решение, то тя може да състави изявлението така, че самоличността на въпросната страна да бъде защитена.
33. НКТ могат също така да направи обществено достъпно своето решение, когато счете, че повдигнатите проблеми заслужават по-нататъшно разглеждане и предлагане на консултации на имащите отношение страни.
34. Ако засегнатите страни постигнат съгласие по повдигнатите проблеми, те трябва да посочат в споразумението си как и до каква степен съдържанието на споразумението следва да бъде разгласено публично. НКТ, след консултация със страните, ще направи публично достояние доклад с резултатите от производството. Страните могат също така да се съгласят да потърсят съдействието на НКТ при проследяване на изпълнението на споразумението и НКТ може да го направи при условия, договорени между страните и НКТ.

35. Ако имащите отношение страни не успеят да постигнат съгласие по повдигнатите проблеми или ако НКТ установи, че една или повече от страните в конкретния случай не желаят да се ангажират или да участват добросъвестно, НКТ ще излезе с изявление и ще направи препоръки, в зависимост от случая, относно прилагането на *Насоките*. В тази процедура става ясно, че НКТ ще излезе с изявление, дори когато смята, че не се изисква конкретна препоръка. Изявлението следва да идентифицира заинтересованите страни, проблемите, свързани с тях, датата, на която проблемите са повдигнати до НКТ, препоръките на НКТ и всички забележки, които НКТ счита за целесъобразно да се включат в причините, поради които производството не е завършило със споразумение.
36. НКТ следва да предоставят възможност на страните да коментират проекта на изявление. Изявлението обаче е на НКТ и в правомощията на НКТ е да реши, дали да промени проекта на изявление в отговор на коментарите на страните. Ако НКТ отправят препоръки към страните, при конкретни обстоятелства може да е целесъобразно НКТ да предприемат последващи действия със страните по изпълнението им на тези препоръки. Ако НКТ преценят, че е целесъобразно да проследят изпълнението на своите препоръки, в изявлението на НКТ следва да се обърне внимание в какъв срок следва да стане това.
37. Изявления и доклади за резултатите от процедурите, оповестени публично от НКТ, могат да бъдат от значение за изпълнение на правителствените програми и политики. С оглед съгласуваност на политиките, НКТ се насърчава да информира държавните ведомства относно своите изявления и доклади, когато НКТ е на мнение, че те са от значение за политиките и програмите на конкретно ведомство. Тази разпоредба не променя доброволния характер на *Насоките*.

Прозрачност и поверителност

38. Прозрачността се признава като общ принцип за поведението на НКП при работата им с обществеността (виж параграф 9 в раздел „Основни критерии“ по-горе). Параграф С-4 от Процедурните указания обаче отчита, че има конкретни обстоятелства, при които е важна поверителността. НКТ предприемат подходящи стъпки за защита на чувствителната бизнес информация. Също така, друга информация, като например самоличността на лицата, участващи в процедурите, следва да се пази като поверителна в интерес на ефективното прилагане на *Насоките*. Разбираемо е, че производството включва фактите и аргументите, представени от страните. Независимо от това, остава важно да се постигне баланс между прозрачност и поверителност, за да се изгради доверие в процедурите на насоките и да се насърчи тяхното ефективно прилагане. Следователно, докато в параграф С-4 широко се очертава, че процедурите, свързани с прилагането, обикновено са поверителни, резултатите обикновено са прозрачни. **85**

Проблеми, възникващи в несъблюдаващи държави

39. Както е отбелязано в параграф 2 от Раздел „Понятия и принципи“, предприятията се насърчават да спазват *Насоките*, където и да работят, като вземат предвид конкретните обстоятелства на всяка държава-домакин.

- В случай, че проблеми, свързани с *Насоките*, възникнат в несъблюдаваща договореностите държава, местните НКТ ще предприемат стъпки за развиване на разбирането на проблемите, свързани с тях. Въпреки че невинаги е възможно да се получи достъп до цялата съответна информация или да се обединят всички заинтересовани страни, НКТ може все пак да е в състояние да провежда разследвания и да извършва други дейности по установяване на факти. Примери за такива стъпки могат да включват свързване с ръководството на предприятието в родината и, ако е подходящо, посолства и правителствени служители в несъблюдаващата договореностите държава.
- Конфликтите със законите, разпоредбите, правилата и политиките на държавата-домакин могат да направят ефективното прилагане на *Насоките* в определени случаи по-трудно, отколкото в съблюдаващите държави. Както е отбелязано в коментара към Раздел „Общи политики“, макар *Насоките* да се простират отвъд рамките на закона в много случаи, те не трябва и не са предназначени да поставят дадено предприятие в ситуация, в която е изправено пред противоречащи си изисквания.
- Имащите отношение страни ще трябва да бъдат информирани за ограниченията, произтичащи от прилагането на *Насоките* в несъблюдаващи държави.
- Проблемите, свързани с *Насоките* в несъблюдаващите държави, също могат да бъдат обсъждани на заседанията на НКТ с оглед изграждането на експертен опит в работата с проблеми, възникващи в несъблюдаващите държави.

Индикативна времева рамка

40. Процедурата при конкретни казуси включва три различни етапа:

1. *Първоначален анализ и решение, дали да се предлагат консултации за подпомагане на страните:* НКТ трябва да се стремят да приключат първоначалната оценка в рамките на три месеца, въпреки че може да е необходимо допълнително време, за да се съберат информация, необходима за информираното решение.

2. *Подпомагане на страните в техните усилия за решаване на повдигнатите проблеми:* Ако НКТ решат да предложат своите консултации, те трябва да се стремят да улеснят своевременното разрешаване на споровете. Като отчитат, че напредъкът чрез консултации, включително медиация и помирение, в крайна сметка зависи от имащите отношение страни, НКТ следва, след консултации със страните, да определят разумен срок за обсъждане от страните с оглед намиране на решение на повдигнатите проблеми. Ако не успеят да постигнат споразумение в рамките на този срок, НКТ следва да се консултират със страните относно смисъла от продължаването на помощта ѝ за страните; ако НКТ стигне до заключението, че продължаването на процедурата вероятно няма да бъде продуктивно, тя следва да приключи процеса и да пристъпи към изготвяне на изявление.
3. *Приключване на процедурите:* НКТ следва да публикува своето изявление или доклад в рамките на три месеца след приключване на процедурата.
41. Като общ принцип НКТ следва да се стремят да приключат процедурата в рамките на 12 месеца от получаването на конкретния казус. Отчита се, че този срок може да се наложи да бъде удължен, ако обстоятелствата го налагат, например когато проблемите възникват в несъблюдаваща договореностите държава.

Докладване пред Инвестиционния комитет

42. Отчетността е важна отговорност на НКТ, което също би помогнало за изграждането на база от знания и основни компетенции за повишаване на ефективността на *Насоките*. В тази светлина НКТ ще докладват на Инвестиционния комитет, за да предоставят за Годишния доклад за насоките на ОИСР информация за всички конкретни казуси, които са инициирани от страните, включително тези, които са в процес на първоначален анализ, тези, за които предложенията за консултации са разширени и дискусиите са в ход, както и тези, в които НКТ са решили да не предлагат консултации след първоначален анализ. При отчитане на дейностите по прилагане в конкретните казуси, НКТ ще се съобразяват с изискванията за прозрачност и поверителност, както е посочено в параграф С-4.

II. Коментари относно процедурните указания за Инвестиционния комитет

43. Процедурните указания към Решението на Съвета предоставят допълнителни указания към Комитета при изпълнение на неговите отговорности, включително:
- Ефективно и своевременно изпълнение на отговорностите му.
 - Разглеждане на искания от НКТ за съдействие.
 - Провеждане на обмен на мнения относно дейността на НКТ.
 - Предоставяне на възможност за търсене на съвети от международни партньори и експерти.
44. Незадължителният характер на *Насоките* не дава възможност на Комитета да действа като съдебен или квази-съдебен орган. Освен това констатациите и изявленията, направени от НКТ (различни от тълкуванията на *Насоките*), не бива да се поставят под въпрос чрез препращане до Комитета. Разпоредбата, че Комитетът няма да достигне до заключения относно поведението на отделни предприятия, е залегнала в самото решение.
45. Комитетът ще разгледа исканията на НКТ за съдействие, включително в случай на съмнение относно тълкуването на *Насоките* при конкретни обстоятелства. Този параграф отразява параграф С-2в) от Процедурните указания към Решението на Съвета относно НКТ, където НКТ се приканват поканени да се обърнат за становище към Комитета, ако се съмняват в тълкуването на *Насоките* при тези обстоятелства.
46. Когато обсъжда дейностите на НКТ, Комитетът може да отправя препоръки, ако е необходимо, за подобряване на тяхното функциониране, включително по отношение на ефективното прилагане на *Насоките*.
47. Обоснованите сигнали от страна на съблюдаваща държава, консултативен орган или OECD Watch, че НКТ не изпълняват процедурните си отговорности при прилагането на насоките в конкретни казуси, също се разглеждат от Комитета. Това допълва разпоредбите в раздела на Процедурните указания, отнасящи се до отчитането на дейността на НКТ.
48. Разясненията относно значението на *Насоките* на многостранно ниво остават основна отговорност на Комитета, за да се гарантира, че значението на *Насоките* няма да варира в различните страни. Също така се разглеждат и обосновани сигнали от страна на съблюдаваща държава, консултативен орган или OECD Watch по отношение на това, дали тълкуването на НКТ на *Насоките* е в съответствие с тълкуванията на Комитета.

49. С оглед осъществяване на контакти с несъблюдаващи държави по проблеми, предмет на *Насоките*, Комитетът може да покани заинтересовани несъблюдаващи държави на своите заседания, годишни кръгли маси по въпросите на корпоративна отговорност и срещи, свързани с конкретни проекти за отговорно бизнес поведение.
50. И накрая, Комитетът може да се обърне към експерти за разглеждане и докладване по по-широки проблеми (например детски труд или права на човека) или по специфични проблеми или с оглед подобряване ефективността на процедурите. За тази цел Комитетът би могъл да прибегне до вътрешни експерти от ОИСР, експерти на международни организации, консултативни органи, неправителствени организации, научни работници и други. Налице е разбиране, че това няма да се превърне във форум за разрешаване на отделни въпроси.

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО И РАЗВИТИЕ

ОИСР е уникален форум, в който правителствата работят в сътрудничество за справяне с икономическите, социалните и екологичните предизвикателства на глобализацията. ОИСР също е начело на усилията за установяване и подпомагане на правителствата да реагират на новите събития и задачи, като корпоративно управление, информационна икономика и предизвикателствата на застаряващото население. Организацията предоставя среда, в която правителствата могат да сравняват политическия опит, да търсят отговори на често срещаните проблеми, да идентифицират добри практики и да работят за координиране на вътрешната и международната политика.

Държави-членки на ОИСР са: Австралия, Австрия, Белгия, Канада, Чили, Чехия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Исландия, Ирландия, Израел, Италия, Япония, Корея, Люксембург, Мексико, Холандия, Нова Зеландия, Норвегия, Полша, Португалия, Словашката република, Словения, Испания, Швеция, Швейцария, Турция, Обединеното кралство и САЩ. Европейският съюз участва в работата на ОИСР.

Издателството на ОИСР (“OECD Publishing”) разпространява широко резултатите от събирането на статистически данни на организацията и изследванията по икономически, социални и екологични проблеми, както и конвенциите, указанията и стандартите, съгласувани от нейните членове.

Насоки на ОИСР за мултинационални предприятия

Издание 2011 г.

Съдържание

Декларацията на ОИСР за международните инвестиции и мултинационалните предприятия

Част I - Насоки на ОИСР за мултинационални предприятия: препоръки за отговорно бизнес поведение в глобален контекст

Предговор

- I. Понятия и принципи
- II. Общи политики
- III. Оповестяване
- IV. Права на човека
- V. Заетост и индустриални отношения
- VI. Околна среда
- VII. Борба с подкупите, искане на подкупи и изнудване
- VIII. Интереси на потребителите
- IX. Наука и технологии щ
- X. Конкуренция
- XI. Данъчно облагане

Част II - Процедури за изпълнение на Насоките на ОИСР за мултинационални предприятия

Процедурни насоки

Коментари относно процедурите за изпълнение

Моля, цитирайте настоящата публикация като:

ОИСР (2011), *Насоки на ОИСР за мултинационални предприятия*, Издание на ОИСР.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en>

Настоящият документ е публикуван в *онлайн библиотеката на ОИСР (OECD iLibrary)*, която обединява всички книги, периодични издания и статистическите бази данни на ОИСР. Посетете www.oecd-ilibrary.org за повече информация.

